

YRJÖ TEERLAHO
SIRKKA VARPULA

ELÄMÄN PITUINEN MATKA

Keski-Suomen sotalapset ry
20 v

ELÄMÄN PITUIINEN MATKA

Keski-Suomen Sotalapset ry 20 v

YRJÖ TEERIAHO
SIRKKA VARPULA

ELÄMÄN PITUINEN MATKA

Keski-Suomen sotalapset ry
20 v

Kustantaja Keski-Suomen Sotalapset ry, 2017

Toimittajat Yrjö Teeriaho ja Sirkka Varpula

Valokuvat Keski-Suomen Sotalapset ry:n kokoelmat ellei toisin mainittu

Taiton ja ulkoasun suunnittelu Sirkka Varpula ja Taittopalvelu Yliveto Oy

Kannet Sirkka Varpula ja Taittopalvelu Yliveto Oy

Painatus: Grano Oy 2017

ISBN 978-952-93-7927-9

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe.....	7
Kiitokset!.....	10
Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen perustaminen	11
Perustamisasiakirjat	14
Säännöt	17
Lasten koti- ja sijoituspaikkakunnat	23
Kartta	25
Tanskaan lähetetyt sotalapset.....	26
Kokemuksia Tanskasta	
Anna-Liisa Pentinmikko.....	26
Heikki Nieminen	29
Yrjö Teeriaho	29
Kasvatussopimus Tanskaan lähetetyille lapsille.....	32
Erään äidin kirje	34
Suomen huolto/Vapaa huolto	37
Lastensiirtokomitea.....	38
Arkistot	39
Laivakuljetukset – sotalasten silta Ruotsiin ja edemmäksikin	40
Keski-Suomen Sotalapsiyhdistys ry	
Toimintavuodet 1997–2016.....	42
Yhdistyksen jäsenmäärät	69

Vierailukohteina Gotlanti, Itämeren lukko ja Visby, ruusujen kaupunki	70
Ruotsinkielen keskustelukerho	
Kieltenopettaja, FM Birgitta Könönen	76
Sotalasten kielelliset kokemukset	
Maisterintutkielma Erja Kyckling, Jyväskylän yliopisto	78
Haastattelut	
Matti Pylvinen	81
Heikki Hänninen	84
Daisy Holopainen	86
Arvo Käppi	89
Ritva Aaltokallio	92
Aino Jousisalo	94
Leena Tamminen	96
Anja Karhinen	97
Seppo Paukku	99
Sirkka Varpula	101
Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen toimihenkilöitä vuosina 1997–2016	102
Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto ry 1997–2015	118
Lähteet	
Julkaisut	121
Muu kirjallinen materiaali	122
Henkilöt	124

ESIPUHE

Sotalapset

Mikä oli peruste maailman suurimmalle lastensiirrolle vuosina 1939–1944: Suomesta noin 80 000 lasta Ruotsiin, 3 700 Tanskaan ja 100 Norjaan. Lastensiirtopäätöksestä on kulunut kohta kahdeksankymmentä vuotta. Aiheesta on väitelty, sitä on kiitetty, tuomittu ja siitä on politikoitu. Meitä matkaan laitettuja lapsia on verrattu tämän päivän pakolaisiin, kansainvaelluksiin ja oman maamme evakkoihin viime sodissa. Yhtymäkohtia näihin on vähän – jos ollenkaan.

Miksi meidät lähetettiin? Turvaan sodalta, sosiaalisin perustein köyhistä oloista vai suomalaisuuden säilymisen turvaksi (rotupolitiikkaan kytkeytyminen) jos Suomi menetetään? Me palaamme synnyttämään uuden Suomen! Ehkä päätökseen liittyi kaikkia edellä mainittuja ajatuksia. Lähtiessämme lappu kaulassa kohti tuntematonta me pienet sotalapset emme miettineet moisia. Hirveä hätä ja ikävä –mitä nyt tapahtuu? Missä äiti on? Vanhemmilla lapsilla oli mielessä kenties suuri seikkailu.

Kuinka paljon meitä olikaan? Sotalapsia käsittelevässä kirjallisuudessa Ruotsiin lähetettyjä mainitaan olleen 70–80 tuhatta. Ruotsalaiset painottavat jälkimmäistä lukua. Tanskaan lähetettyjen lasten määrä on tiukemmassa haarukassa 3 700, siitäkin heitellään ”nelisen tuhatta”. Vastoin valtioval-

lan mielipidettä meitä kuitenkin jäi vieraalle maalle. Ruotsiin arvellaan jääneen 15 000 ja Tanskaan 500. Norjaan menneistä, sadasta, ei kukaan tunnu tietävän mitään. Yksityisteitä lapsia siirtyi pakoon naapurimaihin, mutta se ei voi selittää näin suurta väljyyttä luvuissa.

Lasten siirroista syntyi kriittistä kirjoittelua, jonka johdosta annettiin 28.1.1942 jyrkkä sensuuripäätös. Avointa keskustelua hyödyistä ja haitoista ei enää sallittu. Ilmeisesti tämä valtioneuvoston päätös heijastui meihin sotalapsiin henkilökohtaisestikin, vaikenimme vuosikymmeniä rintamamiesten, lottien, sotainvalidien ja sotaveteraanien rinnalla. Merkillistä oli että me lapsetkin, ilman omaa päätösvaltaamme, nousimme painoarvolamme tuohon ryhmään.

Ajat olivat sota-aikana ja sen jälkeenkin ankeat ja rauhattomat, joten voimme katsoa osin läpi sormien lukujen epämääräisyyttä. Ihmisistä oli ja on kuitenkin kysymys, kyllähän jokaisesta suomalaisesta on totuttu pitämään lukua ja huolta. Pettikö tämä kirjanpito noina vuosina ja mistä syystä?

Parinkymmenen vuoden kuluttua maailma oli muuttunut. Rintamamiehet uskalsivat nousta poteroistaan kertomaan kokemuksistaan ja myös sotalapset heräsivät, kun riittävästi aikaa sotalapsivuosista oli kulunut. Meidän olimme kokeneet jotain ainutlaatuista. Siitä oli syytä kertoa muillekin. Perustettiin paikallisyhdistyksiä ympäri maata – niiden joukossa Keski-Suomen Sotalapset ry – ja yhdyssiteeksi Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto – Centraförbundet för krigsbarnsföreningarna i Finland.

Keski-Suomessa toiminta lähti käyntiin innolla. Pian oltiin järjestämässä valtakunnallista Sotalapsipäivää ja tekemässä kirjaa ”Pitäkää mukuloista huolta”. Yhdistys onkin yksi vireimmin toimineista sotalapsien yhdistyksistä, kuten tämän kirjan sisällöstä käy selväksi. Mutta vuodet ja vuosikymmenet vaativat veronsa; Keskusliitto on jo lopettanut toimintansa, Sotalapsi-lehti, Krigsbarn, ei enää ilmesty. Olemme parhaamme mukaan olleet kokoamassa keskisuomalaisten lasten kokemuksia luettavaksi historian lehdiltä. Muistot eivät lopu milloinkaan.

Sotalasten elämässä vieraalla maalla vietetty aika on unohtumaton jaksos. Se on ollut merkittävimpiä asioita elämässämme. Arvokasta aikaa, aikaa, joka on saattanut ohjata elämän polkuja – kenties tuskaisia, mutta pääosin valoisia ja elämää avartavia. Nekin, jotka eivät siitä enää muista, tiedostavat sen kuitenkin läpi elämänsä. Silti toivomme ettei jälkipolvien tarvitsisi koskaan kokea vastaavaa.

Suomi täyttää tänä vuonna **100 vuotta**. Sotalapset ovat eturivissä onnittelemassa isänmaatamme.

On ollut ilo olla toimittamassa tätä toista Keski-Suomen Sotalapsiyhdistyksen julkaisua yhdessä Sirkka Varpulan kanssa.

Yrjö Teeriaho

KIITOKSET!

Kiitämme meille osoitetusta luottamuksesta valitessanne tämän historian toimittajia.

Olemme työn kuluessa saaneet monilta yhdistyksen jäseniltä useita yhteydenottoja ja valitettavasti joutuneet karsimaan mukaan tarjottujen henkilökohtaisten muistelmien määrää. Lämmin kiitos kaikille kannustavasta osallistumisesta taivaltaessamme yhdessä elämän pituista matkaamme.

Yhdistyksen koko materiaali on ollut käytettävissämme, kiitos monivuotisen sihteerin Ritva Aaltokallion ja rahastonhoitaja Arvo Käpin, joka on samalla osoittautunut aivan ehtymättömäksi tietopankiksi. Ilman hänen panostaan olisi moni tapahtuma jäänyt vaillinaisesti kerrotuksi. Kiitos myös Aino Jousisalolle tekstin tarkastuksesta!

Monet yksityiset henkilöt, virastot ja järjestöt ovat suhtautuneet avuliaasti yhteydenottoihimme ja kiitämme saamastamme monipuolisesta opastuksesta ja avusta etsiessämme keskisuomalaisten sotalaisten vaiheista kertovia tietoja.

Kirja lahjoitetaan kaikille Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen jäsenille.

Yrjö Teeriaho Sirkka Varpula

KESKI-SUOMEN SOTALAPSIYHDISTYKSEN PERUSTAMINEN

Tammikuussa 1997 järjesti Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piiri kokouksen, johon kutsuttiin keskisuomalaisia sotalapsia keskustelemaan paikallisen sotalapsiyhdistyksen perustamisesta.

SOTALAPSI TAPAAMINEN

Keskisuomalaisille sotalapsille järjestetään
yhteinen tapaaminen

**TIISTAINA 21.1.1997
ALKAEN KELLO 16.30**

Jyväskylän kouluviraston juhlasaissa,
Asemakatu 6, Jyväskylä

OHJELMA

- *Tilaisuuden avaus, Pohjola-Nordenin K-S piirin
puheenjohtaja Markku Lumio
- *Sotalapsen kuva, Pauli Lampinen
- *Sotalapsena Ruotsissa, Matti Pylvinen
- *Sotalapsitoiminta Lahdessa, Lahden seudun
sotalapsien puheenjohtaja Teuvo Halme
- *Sotalapsitoiminnan käynnistäminen
Keski-Suomessa, Matti Pylvinen

Tervetuloa! Lisätietoja Lampinen: puh. 617 657,
Pylvinen puh. 3781 934

**Pohjola-Nordenin K-S piiri
Pohjoismainen tiedotustoimisto**

Kouluviraston tiloissa pidettyyn kokoukseen osallistui yhteensä 64 henkilöä. Mukana oli muun muassa Lahden sotalapsiyhdistyksen puheenjohtaja Teuvo Halme ja Jyväskylän kaupunginhallituksen puheenjohtaja Markku Lumio. Kokousväki suhtautui myönteisesti ajatukseen koota yhteen Keski-Suomessa asuvat sotalapset ja asian eteenpäin viemiseksi valittiin 8-jäseninen toimikunta ”*selvittämään ja valmistelevaan yhdistyksen perustamiseen tarvittavia toimenpiteitä ja laatimaan alustavaa toimintasuunnitelmaa*”.

Toimikuntaan valittiin Daisy Holopainen, Jaakko Jaatinen, Reino Karnasaari, Mirjam Kilpi, Pauli Lampinen, Esko Nygren, Matti Pylvinen ja Aune Sipilä. Kokouksessa koottiin tulevalle yhdistykselle kolehdin muodossa jopa pieni starttiraha eli 690 markkaa. Toimikunta kokoontui helmikuun alkupuolella täysilukuisena ja aloitti työnsä tutustumalla maassa jo toimivien sotalapsiyhdistysten sääntöihin. Jäsenmaksuksi päätettiin ehdottaa 70 mk/vuodessa, sen sijaan kannatusjäsenmaksu jätettiin vielä mietittäväksi. Helmikuussa 1997 toimikunta kokoontui vielä toisen kerran sääntöehdotuksen viimeistelyä varten; kaikista kokouksista pidettiin tarkkaa pöytäkirjaa.

Varsinainen perustava kokous pidettiin 11.3.1997 K-S Osuuspankin kokoushuoneessa. Läsä oli 37 sotalasta. Kokousväen yksimielisenä päätöksenä allekirjoitettiin Keski-Suomen Sotalapsiyhdistyksen perustamisasia kirja, hyväksyttiin toimikunnan esittämä sääntöehdotus ja valittiin uudelle yhdistykselle hallitus.

Perustajajäsenet

Kaarina Asikainen
Pentti Emaus
Aune Hakkarainen
Ritva Halonen
Raimo Harjunen

Anna-Liisa Hiljanen
Daisy Holopainen
Voitto Hytönen
Reino Karnasaari
Mirjam Kilpi

Anna-Liisa Kinnunen
Kaija Kovanen
Juhani Kuustie
Arvo Käppi
Pauli Lampinen
Sinikka Liimatainen
Ermo Mutanen
Esko Nygren
Eeva Oikari
Heikki Palokangas
Vuokko Pekkinen
Anna-Liisa Pentinmikko

Reijo Poutanen
Matti Pylvinen
Reima Rajala
Tauno Ratala
Terttu Ruhtila
Jorma Saikkonen
Juhani Savolainen
Aune Sipilä
Jorma Tikka
Aarne Waskelainen
Anita Äijänen

Perustamisvuoden hallitus

Puheenjohtaja
varapuheenjohtaja
sihteeri
rahastonhoitaja
jäsenet

tilintarkastajat, varsin.
varalla

Matti Pylvinen
Pauli Lampinen
Daisy Holopainen
Aune Sipilä
Kaarina Asikainen
Reino Karnasaari
Arvo Käppi
Esko Nygren
Reima Rajala ja Juhani Savolainen
Anna-Liisa
Kinnunen ja
Mirjam Kilpi

Perustamisasiakirjat

KESKI-SUOMEN SOTALAPSET RY.
JYVÄSKYLÄ

PÖYTÄKIRJA 1(2)

PERUSTAVA KOKOUS

Aika 11.maaliskuuta 1997 klo 18.30 -20.00
Paikka Keski-Suomen Osuuspankin kokoushuone, Asemak.7,J:kylä
Läsnä 37 yhdistyksen jäseneksi aikovaa henkilöä (osanottaja-luettelo liitteenä)

1. Kokouksen avaus

Kokouksen avasi yhdistyksen perustamista valmistelleen toimikunnan puolesta Matti Pylvinen.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Matti Pylvinen.
Kokouksen sihteeriksi valittiin Daisy Holopainen.
Pöytäkirjantarkastajiksi, jotka tarvittaessa toimivat myös ääntenlaskijoina, valittiin Mirjam Kilpi ja Reino Karnasaari.

3. Yhdistyksen sääntöjen esittely

Puheenjohtaja esitteli yhdistyksen perustamista valmistelleen toimikunnan sääntöehdotuksen, joka yleisen keskustelun jälkeen hyväksyttiin. (Säännöt liitteenä)

4. Yhdistyksen perustaminen

Keski-Suomen Sotalapset ry:n perustamiskirja allekirjoitettiin. (Perustamisasiakirja liitteenä)

5. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan vaali

Matti Pylvinen valittiin yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi 1.vuodeksi.

6. Yhdistyksen hallituksen jäsenten vaali

Yhdistyksen hallitukseen valittiin 7 jäsentä. 1.vuoden hallituksen jäsenet ovat seuraavat valituiksi tulleet:
Pauli Lampinen, Aune Sipilä, Esko Nygren, Arvo Käppi, Kaarina Asikainen, Reino Karnasaari ja Daisy Holopainen.

7. Yhdistyksen tilintarkastajien vaali

Tilintarkastajiksi valittiin Reima Rajala ja Juhani Savolainen. Varajäseniksi valittiin Anna-Liisa Kinnunen ja Mirjam Kilpi.

8. Yhdistyksen jäsenmaksun suuruus

Yhdistyksen valmistelevan toimikunna esitys jäsenmaksuksi (70 mk/vuosi) hyväksyttiin.

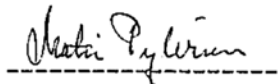
9. Muut esille tulevat asiat

Pauli Lampinen kertoi sotalapsiyhdistysten esiintulosta. Yleistä keskustelua tulevista sotalapsitapahtumista.

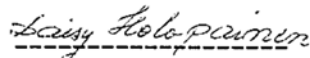
10. Yhdistyksen perustavan kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 20.00

Vakuudeksi

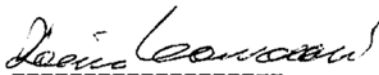
Matti Pylvinen
puheenjohtaja

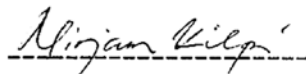
Daisy Holopainen
sihteeri

Olemme tarkastaneet tämän pöytäkirjan ja todenneet sen oikeaksi ja vastaavan kokouksen kulkua.

Jyväskylässä 19.päivänä maaliskuuta 1997

Reino Karnasaari
pöytäkirjan tarkastaja

Mirjam Kilpi
pöytäkirjan tarkastaja

PERUSTAMISASI AKIRJA

Me allekirjoittaneet olemme perustaneet

K E S K I - S U O M E N S O T A L A P S E T R Y : N

- nimisen yhdistyksen, liittyneet siihen jäseniksi ja hyväksyneet sille oheiset säännöt.

Jyväskylässä maaliskuun 11. päivänä 1997

[illegible]

Ants Häppm
 Joonas Leinonen
 Simo Siitonen
 Risto Pautanen
 Jouni Lyyti Kinnunen
 Jouni Seikkari
 Matti Lounila
 Jouni Seikkari
 Jouni Mänttä
 Eero Oja
 Jouni Kinnunen
 Väinö Hytönen
 Johan Savelin
 Leino Laakso

KESKI-SUOMEN SOTALAPSET RY

SÄÄNNÖT

1.§ Nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimi on Keski-Suomen Sotalapset ry ja kotipaikka Jyväskylän kaupunki.

2.§ Tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää toisen maailmansodan aikaisen suomalaisten sotalasten yhteydenpitoa, tutustumista toisiinsa ja keskinäistä kanssakäymistä ja tukea muihin pohjoismaihin aikaan jääneitä sotalapsia ja heidän perheitään heidän etsiessään heille tärkeitä henkilöitä ja tietoja vaiheistaan sekä edistää sotalasten kokemusten keräämistä, tutkimista ja tulosten julkistamista sekä hyödyntämistä yhteiskunnassamme.

3.§ Toimintamuodot

Tarkoitustaan yhdistys toteuttaa

1. Järjestämällä esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, erilaisia kursseja, tapahtumia, tutustumiskäyntejä ja juhlia.

2. Harjoittamalla julkaisu- ja tiedotustoimintaa.

3. Ylläpitämällä yhteyksiä yhdistyksen toimintaa lähellä oleviin tai yhdistyksen tarkoitusperiä edistäviin henkilöihin ja muihin, myös ulkomaisiin yhdistyksiin sekä viranomaisiin.

Yhdistys voi asianomaisen luvan saatuaan toimeenpanna arpajaisia ja rahankeräyksiä.

Yhdistys voi ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja.

Yhdistys on oikeutettu hankkimaan nimiinsä ja hallitsemaan kiinteää omaisuutta.

4.§ Kieli

Yhdistyksen kieli on suomi.

5.§ Jäsenyys

Yhdistyksen äänivaltaiseksi jäseneksi voi päästä Suomen kansalainen tai ulkomaalainen, joka on toisen maailmansodan aikana tai heti sen jälkeen ollut sotalapsena Ruotsissa, Tanskassa tai Norjassa, ja joka hyväksyy yhdistyksen säännöt ja haluaa toiminnallaan edistää yhdistyksen tarkoituksen toteuttamista ja jonka yhdistyksen hallitus jäseneksi hyväksyy.

Kannatusjäseneksi voi hallitus hyväksyä yhdistyksen tarkoitusperiä kannattavan henkilön, oikeustoimikelpoisen yhteisön tai säätiön.

Ulkomaalaisia voi olla enintään 1/3 jäsenistä.

Kunniajäseneksi voi vuosikokous hallituksen selvityksestä kutsua henkilön, joka merkittävällä tavalla on edistänyt yhdistyksen tai sen ajamien tavoitteiden toteutumista. Kutsumista tulee kannattaa vähintään 3/4 annetuista äänistä. Kunniajäsen on vapaa jäsenmaksujen suorittamisesta.

6.§ Jäsenmaksut

Yhdistyksen jäsen maksaa vuosittain jäsenmaksua. Sen suuruudesta seuraavalle vuodelle päätetään yhdistyksen vuosikokouksessa.

Yhdistys voi lisäksi kantaa jäseniltään ylimääräistä jäsenmaksua. Sen suuruudesta päätetään vuosittain yhdistyksen vuosikokouksessa.

Jäsenen hakemuksesta yhdistyksen hallitus voi vapauttaa hänet jäsenmaksuista määrääjäksi tai toistaiseksi sairauden tai muun tähän verrattavan syyn perusteella.

7.§ Eroaminen jäsenyydestä

Jäsen voi erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle tai ilmoittamalla eroamisesta yhdistyksen kokoukselle pöytäkirjaan merkittäväksi.

8.§ Jäsenen erottaminen

Jos jäsen toimii yhdistyksen tarkoituksien vastaisesti, voi yhdistyksen kokous erottaa hänet yhdistyksestä. Ennen erottamispäätöstä on erotettavalle varattava tilaisuus selittää toimintansa perusteet.

Jäsenen jättäessä vuotuisen jäsenmaksunsa suorittamisen hoitamatta katsotaan hänet eronneeksi.

9.§ Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous, joka pidetään vuosittain tammi-maaliskuun aikana, kutsutaan koolle vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta jäsenille lähetetyin kirjallisin kutsuin tai edellisen vuosikokouksen päättämällä tavalla ja muut kokoukset vähintään viikkoa ennen kokousta samalla tavalla.

Ylimääräinen kokous pidetään, kun yhdistyksen kokous niin päättää tai kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta, tai kun vähintään yksi kymmenesosa (1/10) yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä sitä hal-

litukselta erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii.

Yhdistyksen kokouksessa on jokaisella äänivaltaisella jäsenellä ääni-oikeus ja jokaisella äänioikeutetulla yksi (1) ääni.

Yhdistyksen päätökseksi tulee, ellei säännöissä ole toisin määrätty, se mielipide, jota on kannattanut yli puolet annetuista äänistä. Äänen mennessä tasan ratkaistaan vaalit arvalla. Muutoin päätökseksi tulee kokouksen puheenjohtajan kannattama mielipide.

10.§ Vuosikokousasiat

Yhdistyksen vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. kokouksen avaus
2. valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja tarvittaessa ääntenlaskijaa
3. todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. hyväksytään kokoukselle työjärjestys
5. esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja tilintarkastajien lausunto
6. päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä
7. vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä liittymis- ja jäsenmaksun suuruus
8. valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet
9. valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä
10. käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Mikäli yhdistyksen jäsen haluaa saada jonkin asian yhdistyksen vuosikokouksen käsiteltäväksi, on hänen siitä kirjallisesti ilmoitettava niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

11.§ Hallitus

Yhdistyksen hallituksena sen asioita hoitaa ja sitä edustaa vuosikokouksen vuodeksi kerrallaan valitsema hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ja 2–7 muuta varsinaista jäsentä.

Hallitus on päätösvaltainen. kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet sen jäsenistä on saapuvilla. Päätökset tehdään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, vaaleissa kuitenkin arpa.

12.§ Hallituksen tehtävänä on

1. suunnitella ja hoitaa yhdistyksen toimintaa
2. kutsua koolle yhdistyksen kokoukset
3. panna täytäntöön yhdistyksen kokousten päätökset
4. hyväksyä yhdistyksen jäsenet
5. ottaa tarvitsemansa toimihenkilöt
6. pitää jäsenluetteloa
7. vastata yhdistyksen varainhoidosta
8. edustaa yhdistystä
9. laatia vuosikertomus ja tilinpäätös kuluneelta vuodelta sekä toimintasuunnitelma ja talousarvio seuraavalle vuodelle
10. nimetä yhdistyksen edustajat ulkopuolisiin yhteisöihin.

13.§ Nimenkirjoitus

Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, jompikumpi yhdessä sihteerin tai rahastonhoitajan kanssa.

14.§ Tilit

Yhdistyksen tilikausi on kalenterivuosi.

Tilinpäätös tarvittavine asiakirjoinen ja hallituksen vuosikertomus on annettava tilintarkastajille viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikokousta. Tilintarkastajien tulee antaa kirjallinen lausunto hallitukselle viimeistään viikkoa ennen kokousta.

15.§ Sääntöjen muuttaminen ja yhdistyksen purkaminen

Päätös sääntöjen muuttamisesta ja yhdistyksen purkamisesta on tehtävä yhdistyksen kokouksessa vähintään kolmen neljäsosan (3/4) enemmistöllä äänestyksessä annetuista äänistä. Kokouskutsussa on mainittava sääntöjen muuttamisesta tai yhdistyksen purkamisesta.

Yhdistyksen purkautuessa käytetään yhdistyksen varat yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla. Yhdistyksen tullessa lakkautetuksi käytetään varat samaan tarkoitukseen.

16.§ Asioissa, joista näissä säännöissä ei ole määräyksiä, noudatetaan yhdistyslakia.

Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen kokoamia tietoja alueen lasten kotipaikasta Suomessa ja sijoituspaikasta Ruotsissa ja Tanskassa

	Kotipaikkakunta	Sijoituspaikkakunta
Aaltokallio, Ritva Leena, o.s. Raitio	Varkaus	Kungsöre, Eskilstuna
Danielsson, Eira Helena, o.s. Holmstedt	Jyväskylän mlk	Tarsomyran, Norra Strömfors
Heikkinen Airi Inkeri, o.s. Tikka	Pitkäranta, Impilahti	Åvetsbo, Fagersta
Hurri, Ritva Leena o.s. Lamberg	Sortavalan mlk.	Jönköping
Jousisalo Aino Maria o.s. Hyvärinen	Sortavalan mlk	Stora Tuna, Falun
Junkkarinen, Eila o.s. Jaatinen	Sortavalan mlk	Prestkuden, Göghem
Karhinen, Anja Maria o.s. Österberg	Helsinki	Skillinge
Karvonen, Airi Annikki o.s. Mustonen	Jämsä	Hönö
Marttinen, Eila Kaarina o.s. Kuivisto	Pohjaslahti, Ruovesi	Gökholms slott St Mellåsa, Örebro
Meriö, Mirjam o.s. Heino	Kuusankoski	Sparrsätra. Enköping
Miettinen, Irma ent. Hedvigsson	Muurame	Västervik
Nieminen, Anja Inkeri o.s. Penna	Jyväskylä	Piteå
Nieminen, Ritva o.s. Rajahuhta	Keljo, Jyväskylä	Mälarhöjden, Tukholma
Oikari, Eeva Kaarina o.s. Emaus	Jyväskylä	Visingsö, Vättern

Pentinmikko, Anna-Liisa	Kurikka	Möen, Tanska
Pesonen, Vuokko Terttu Ilona		
o.s. Lötjönen	Toivala, Siilinjärvi	Falun
Pynnönen, Pirkko Sinikka		
o.s. Lamberg	Sortavalan mlk	Stora Tuna, Falun
Riuttanen, Marjatta		
o.s. Ellonen	Piikkiö	Långås
Tabell, Sylvi		
o.s. Häkkinen	Jyväskylän mlk	Tyringe, Hindos
Tamminen, Leena	Helsinki	Ronneby
Varpula, Sirkka Helena		
o.s. Saarenpää	Jyväskylän mlk	Spannarp, Ängelholm
Vehkala, Sointu		
o.s. Lund	Jyväskylän mlk	Bollnäs
Virtakoski, Raili		
o.s. Härkönen	Laukaa	Lillgården, Åsarp
Heikkilä, Mauno Ilmari	Uurainen	Sorsele, Umeå
Hänninen, Hannu	Äänekoski	Kristianstad
Hänninen, Heikki	Äänekoski	Kristianstad
Kallioniemi,, Tauno	Alavus kk.	Helensborg, Gnestra
Kovanen, Eero	Elänekoski	Lindstorp, Höghult
Kuvaja, Kristian K.	Räisälä kk.	Kopparberg, Stockholm
Käppi, Arvo Antero	Kuninkaanristi, Vuoksela	Askland, Vårgårda
II matka		Ronneby
Lamberg, Pertti	Sortavalan mlk	Jönköping
Nieminen, Heikki Juhani	Korpilahti	Borup, Klövsted, Tanska
II matka		Hästveda, Ruotsi
Paukku, Seppo	Rautu (Leivonmäki)	Göteborg
Penna, Raimo	Kivennapa	Ångesvika, Piteå
Poutamo, Reijo Aulis	Jyväskylä	Mora
Pylvinen, Matti	Lohikoski, Jyväskylä	Östersund
Teeriaho, Yrjö Valdemar	Helsinki	Viborg, Tanska
Tikkinen, Matti	Sortavalan mlk	Ronneby
Tuomala, Tapio	Kotka	Kölefors, Kinda

TANSKAAN LÄHETETYT SOTALAPSET

Keski-Suomen Sotalapset ry:n jäsenistä kolme oli Tanskassa. Käytössämme olleesta kirjallisesta tutkimusmateriaalista käy kiistatta ilmi, että Tanskaan lähetetyistä lapsista pidettiin merkittävästi tarkempi kirjanpito kuin Ruotsiin lähetetyistä. Syynä tähän lienee lasten vähäisempi lukumäärä, mutta ennen kaikkea johdonmukaisesti toiminut siirto-organisaatio, joka valvoi lasten tilannetta aina kotiuttamiseen saakka.

Tanskassa olleet yhdistyksemme jäsenet olivat kotoisin Kurikasta, Korpilahdelta ja Helsingistä. Näin kertoo matkastaan kurikkalainen **Anna-Liisa Pentinmikko**:

Sotalapsena Tanskassa 1941–1943

– Syksyllä 1941 lähdimme Kurikasta sotalapsiksi Tanskaan. Meitä oli 14 lapsen ryhmä, meidän perheestä peräti kolme. Vilho oli kahden, Toini neljän ja minä yhdeksän vuoden vanha. Miten jännittävää oli päästä junaan! Asemalla oli paljon saattajia, oli itkua ja eron haikeutta. Junaan noustessani kuulin äitini hätääntyneen äänen, ”*Liisa, pidä mukuloista huolta*”. Tästä äitini muistutuksesta sai 63 vuotta myöhemmin Keski-Suomen Sotalasten ensimmäinen kirja nimen.

Matkalla Turkuun nousi junaan pitkin matkaa lisää lapsia. Turun satamassa tuli ensimmäinen ikävän tunne, itkua kuului joka puolelta. Lotat kertoivat satuja, jotta tilanne rauhoittuisi. Laivassa pääsimme viimein leppämään. Tukholmasta jatkoimme matkaa junalla Kööpenhaminaan, missä meidät vietiin lastenkotiin lääkärintarkastukseen. Ensimmäinen lääkäri tutki kurkun, toinen korvat, kolmas tökkäsi puikot sieraimiin ja neljäs kuunteli keuhkot. Sairaat lapset, kuten veljeni Vilho, vietiin sairaalaan.

Lastenkodissa meidät jaettiin eri puolille Tanskaa. Meidän ryhmämme vietiin Möenin saarelle. Stegen koululla olivat kasvattivanhemmat valitsemassa lapsia: siskoni Toini pääsi tuomari Petersenin perheeseen, suureen taloon, jossa oli kaunis puutarha. Heillä oli myös pieni tytär. Minä pääsin Stegen pappilaan, näin saimme molemmat hyvän kodin. Vanhempani olivat nimeltään Glarra ja Hans Hansen.

Kirjeet kulkivat kotoa meille ja meiltä kotiin. Kaikki kirjeet sensuroitiin. Oli ilo kun saimme olla Toinin kanssa paljon yhdessä asuessamme lähellä toisiamme. Joulun jälkeen aloitin koulun, siellä kielitaito vähitellen karttui. Ensimmäinen koulupäivä jännitti, vaikka olin käynyt koulua Suomessa jo kaksi lukukautta. Opettaja toi kaikki luokkatoverini eteeni ja minun piti lausua heidän nimensä opettajan perässä. Lapsilla oli hauskaa kun lausuin nimet väärin. – Talvella Vilho pääsi sairaalasta ja tuli samaan kaupunkiin värikauppias Jensenin lapsettomaan perheeseen. Vilho sai myös hyvän kodin, mutta ei enää muistanut meitä sisariaan, se suretti minua kovasti.

Päivät kuluivat mukavasti, kun sain olla muiden lasten kanssa. Kesällä täytin kymmenen vuotta ja minulle pidettiin hienot juhlat. Lippu liehui salossa ja rakkaimmat vieraani olivat Toini ja Vilho. Sain paljon lahjoja, vaatteita, kirjoja ja koruja. Lomilla kävimme muun muassa Kööpenhaminan eläintarhassa ja tivolissa.

Myöhemmin Jensenin perhe halusi adoptoida Vilhon. Isä ja äiti joutuivat kirjoittamaan nimensä adoptiopaperiin kyynelsilmin. Meidän perheessä oli kaksitoista lasta, mutta yhdestäkään he eivät olisi halunneet luopua.

Kasvattivanhempani pääsivät eläkkeelle ja muuttivat lähelle Kööpenha-

minaa. Sain uudet vanhemmat. Hekin olivat pappisperhe nimiltään Thea ja Sven Vestergaard. He olivat aivan yhtä ihania ihmisiä, vaikkakin ikävöin äiti ja isä Hansenia. Olin iloinen lapsi, mutta nukkumaan mennessä tahtoi tulla itku. Kutsuin heitä ”Moster ja Onkel”. He yrittivät minun parastani. Kävimme uimassa ja moster paistoi evääksi ebelskiivoja, matkustelimme sukulaisissa Jyllandissa ja kävimme Möenin liituvuorilla. Kesällä järjestettiin kaikille Möenin sotalapsille yhteinen juhla. Oli jälleennäkemisen riemua, saimme kaikenlaisia herkkuja, leikimme piirileikkejä, mutta juhlan jälkeen tuli haikea ero.

Vuonna 1943 saimme viestin, että kaikkien kouluikäisten suomalaisten oli palattava Suomeen. Se oli kova paikka lähteä yltäkylläisestä Ruotsista Suomeen, missä edelleen oli sama ruokapula kuin lähtiessämme. Onneksi saimme määrääjain ruokapaketteja Tanskasta. Toini, joka oli unoh-
tanut suomen kielen, tuli kotiin myöhemmin. Hän meni kouluun vaikka ei osannut sanaakaan suomea! Opettajat suuttuivat kun koulussa puhuttiin kolmea kieltä, suomea, tanskaa ja ruotsia, lapsia tuli samaan aikaan myös Ruotsista. Minulle tultiin sanomaan, että jos he kuulevat yhdenkin sanan vierasta kieltä niin meidät piiskataan. Toini määrättiin määrääjäksi kotiin opettelemaan suomen kieltä.

Olin onnellinen kun pääsin 14-vuotiaana kesäksi 1946 takaisin Tanskaan. Siellä oli paljon meitä ”kesälapsia”. Moster jäi leskeksi, hän matkusteli paljon eri maissa ja kävi Suomessakin kolme kertaa. Ne olivat riemunpäiviä. – Vilho avioitui aikoinaan Tanskan maalla ja sai viisi lasta. Hän vieraili Suomessa ensimmäisen kerran 20-vuotiaana. Hän kuoli hyvin nuorena. Vierailimme toistemme luona usein, häissä, konfirmaatiojuhlissa sekä lomamatkoilla. Samoin Vilhon lapset ovat vierailleet Suomessa, viimeksi toissa kesänä. Vilhon 9-vuotias poika sanoi, että luulen nähneeni karhun metsässä. Vilhon lapset ovat meille sukulaisille rakkaita. Suomi on heille mielenkiintoinen isän kotimaa.

– Tunnen kiitollisuutta Tanskaa kohtaan sillä saimme siellä hyvää hoitoa lapsuusvuosinamme. Tulee lämmin tunne, kun näen Stegen kirkon ja

kaupungin. Kaikki ihanat muistot palaavat mieleeni. Tanska on minulle kuin toinen kotimaa.

Anna-Liisa on säilyttänyt tanskankielen, mistä minä, kirjan toinen toimittaja, myös Tanskassa olleena, olen hänelle kade.

Korpilahdelta Tanskaan

Heikki Juhani Nieminen muistelee aikaansa Borup Klövsted Tanskassa. Mieleen ovat jääneet Kööpenhaminan Tivoli, saksalaismiehittäjien paraatimarssit ja koulun aloittaminen. Paluu Suomeen ja Jyväskylään tapahtui 1943, kuten niin monen muunkin ”tanskalaisen”.

Heikki ehti olla sotalapsena myös Ruotsin Hästvedassa, mistä palasi Jyväskylään 1946. Heikki Nieminen kertoi sotalapsiajastaan esitelmöidessään yhdistyksen kuukausikokouksessa keväällä 2002.

Sotalapsena Pohjois-Jyllannissa

Kirjan toisena toimittajana **Yrjö Teeriaho** kertoo omistakin sotalapsikokemuksistaan Tanskassa.

– Olihan meitä suomalaisia pieni määrä Norjassakin. Molemmat maat olivat saksalaisten miehittämiä. Etenkin Norjaan sijoitetut sotalapset ihmetyttävät – olihan maa koko sota-ajan englantilaisten maihinnousu-uhan alla sotatantereeksi, lisäksi maassa toimi voimakas maanalainen vastarintaliike.

Tanskassa ei miehitystä ainakaan Pohjois-Jyllannilla Viborgin kaupungissa havainnut muuten kuin ihmisten vihamielisenä suhtautumisena miehittäjiin. Matkani Tanskaan alkoi kesäkuun alussa 1942 ja kesti yksitoista kuukautta, joten ehdin hyvin takaisin talven 1944 Helsingin suuriin pommituksiin, taisin olla hieman väärään aikaan sotaa paossa.

Erikoista oli, että useimmat suomalaislapset joutuivat muuttamaan sijoituspaikkaansa kesken sotalapsiaikansa. Kerrotaan sen johtuneen pelosta, että suomalaislapset olisi internoitu saksalaisten toimesta jos Suomi olisi irtautunut sodasta ja tehnyt erillisrauhan Neuvostoliiton kanssa, mistä huhut olivat liikkeellä.

Niinpä minäkin olin kesäajan Viborgin kaupungissa, sitten sijoituspaikani vaihtui kymmenkunta kilometriä pohjoiseen Lövelby:ssä sijaitsevaan suurehkoon maataloon, Vesterbygaardiin. Sanotaan tanskalaisten hävittäneen viranomaisilta suomalaislasten uudet osoitteet, suomalaiset lotat kylä tiesivät missä olimme.

Osallistuin talon oman pojan Gunnerin 14 v. kanssa maatalon töihin, mistä minulle on jäänyt hyvät muistot. Gunner hoiti lehmät ja siat, minä olin hänen apurinsa. Kävin talviajan pientä kyläkoulua, mistä muistan erityisesti tanskalaisten virsien ulkoa opettelun.

Täytin Tanskassa 12 vuotta. Tanskan lippu oli salossa juhlistamassa syntäreitäni! Sotalapsimatvani oli suuri seikkailu kuten myös Pylvisen Matti kertoo omasta matkastaan jäljempänä. Suomalaisäitejä on osin syyllistetty lasten luovuttamisesta Ruotsiin ja Tanskaan. Minä olisin syyllistänyt äitiäni, ellei hän olisi minua matkaan päästänyt!

Valitettavasti olen käytön puutteessa unohtanut tanskan kielen, mutta pärjään jotenkuten skandinaaviskalla. Kävin pari kertaa myöhemmin Vesterbygaardissa, kerran suunnistusmatkan yhteydessä ja kerran vaimoni kanssa automatkalla. Silloin oli Vesterbygaardin isännöisyys vaihtunut. Gunner oli siirtynyt pitämään erillistä sikalatilaa.

Vanhin poikani Jyrki soitti vuoden 2013 alussa, kertoen haluavansa tutustua niihin maisemiin missä olin ollut Tanskassa sotalapsena. Lähdetään käymään, sanoin. Päädyttyämme saman vuoden maaliskuussa Viborgiin, löysin yllättäen paikallisesta puhelinluettelosta Gunner ja Jenny Vesterbyn nimet. Soitin numeroon: – Yrjö Suomesta, terve! Olemme täällä Viborgissa ja ajattelimme poiketa teillä parin tunnin päästä.

Tällaisia puheluita parinkymmenen vuoden välein harvemmin soitetaan

tai vastaanotetaan. Vastaanotto oli sydämellinen. Käynti hautausmaalla, vanhassa Vesterbygaard'issa, missä sukupolvi oli jälleen vaihtunut. Pöydässä smörrebrödit, oluet ja snapsit sekä vanhat muistelot. Valitettavasti en ole heitä saanut vastavierailulle Suomeen.

Koulutukseltani olen maanmittausteknikko ja työskennellyt suuren osan työelämästäni Maanmittauslaitoksessa peruskartoituksen parissa. Eläkkeelle jäin Karttakeskuksen tuotantopäällikön tehtävistä 1993. Päälimmäisenä harrastuksenani on ollut suunnistus ja Lappi, josta olen kirjoittanut muutaman kirjankin. Pakinoin melko säännöllisesti Palokka-lehdessä.

SOTALASTEN MUISTOKIVI WINSTON CHURCHILLIN PUISTOSSA KÖÖPENHAMINASSA.
OSOITE CHURCHILL PARKEN 7. KUVA NINA AAGAARD

Kasvatussopimus Tanskaan lähetetyille lapsille

Tanskalais-suomalainen kasvatussopimus:

FÖRBINDELSE

för fosterföräldrarna till de finska barnen i Danmark

Tanskassa olevien suomalaisten lasten kasvatusvanhempien

SOPIMUS

Undertecknad har genom Mannerheimförbundet i Finland och Finlandshjælpen i
Allekirjoittanut on Suomen Mannerheim-liiton ja Tanskan Finlandshjælpen
Danmark mottagit i min vård det finska barnet

välityksellä ottanut hoitooni suomalaisen lapsen

Mellan barnets föräldrar (målsman)

Lapsen Suomessa olevat vanhemmat (holhooja)

i Finland och mig har ingåtts en skriftlig överenskommelse, enligt vilken barnet tills-
ja minä olemme tehneet kirjallisen sopimuksen, jonka mukaan lapsi toistaiseksi jää minun
vidare förbliver hos mig i Danmark.

luokseni Tanskaan.

Jag förbinder mig att vårda barnet såsom mitt eget och behandla det såsom familje-
medlem, dvs. ge barnet tillräcklig kost, behövliga kläder och skodon, behörig skolgång
och lämplig undervisning i det yrke, för vilket det visar sig ha fallenhet, visa barnet ett
gott föredöme, vid sjukdomsfall lämna det erforderlig sjukvård och sysselsätta barnet i
lämpligt arbete, utan att det överanstränges.

*Sitoudun hoitamaan lasta kuin omaa lastani ja kohtelevaan häntä perheenjäsenenä, s.o.
antamaan lapselle riittävää ruokaa, tarvittavia vaatteita ja jalkineita, tarpeellista koulutusta
ja valmennusta siihen ammattiin, johon hänellä näyttää olevan taipumuksia, osoittamaan
lapselle hyvää esimerkkiä, antamaan hänelle sairauden sattuessa tarvittavaa hoitoa ja pitämään
lasta hänen liiaksi rasittumatta sopivassa työssä.*

Jag förbinder mig att stå i kontakt med barnets föräldrar (målsman). För övrigt
fäster jag uppmärksamheten vid, att de danska myndigheterna enligt gällande lag ha
möjlighet att hålla sig underrättade om barnet (barnskyddsmyndigheterna).

*Sitoudun ylläpitämään yhteyttä lapsen vanhempiin (holhoojaan). Huomautan muuten
että Tanskan viranomaisilla voimassa olevan lain mukaan on mahdollisuus valvoa lasta
(lastensuojeluviranomaiset).*

Skulle barnets föräldrar, sedan den mellan dem och mig avtalade uppehållstiden tagit slut, önska, att barnet återvänder till Finland, förbinder jag mig att ombesörja barnets hemsändande och betala därmed förbundna kostnader. Om barnets föräldrar icke uttala någon önskan om, att barnet återvänder, kommer jag att låta barnets egen vilja vara bestämmande för, om det skall återvända till Finland eller kvarstanna i Danmark.

Jos lapsen vanhemmat heidän ja minun sopimamme oleskeluajan loputtua haluavat lapsensa takaisin Suomeen, sitoudun huolehtimaan lapsen kotiin palauttamisesta ja kustantamaan siihen liittyvät menot. Jolleivät lapsen vanhemmat toivo lastaan kotiin, annan lapsen oman tahdon määrätä, palaako hän Suomeen vai jääkö hän Tanskaan.

Skulle barnet självt önska sig en framtid i Finland, kommer jag att anmoda Mannerheimförbundet att hjälpa barnet till en start i Finland. Önskar barnet kvarstanna i Danmark, vill jag rådföra mig med det lokala Børneværnet om barnets framtid.

Jos lapsi itse haluaisi tulevaisuuden Suomessa, käänny Suomen Mannerheim-liiton puoleen kehoittaen Liittoa auttamaan lasta aloittamaan elämänuraansa Suomessa. Jos lapsi haluaa jäädä Tanskaan, neuvottelen paikallisten lastensuojeluviranomaisten (Børneværnet) kanssa lapsen tulevaisuudesta.

Eventuella förfrågningar angående barnets förhållanden riktas till Finlandshjälpen Holbergsgade 3, Köpenhamn, eller Mannerheimförbundets Utskott för barn till Danmark, Arkadiagatan 24, Helsingfors.

Mahdolliset lapsen olosuhteita koskevat kyselyt osoitetaan Finlandshjälpenille, Holbergsgade 3, Kööpenhamina, tai Mannerheim-liiton Tanskan Lapsivaliokunnalle, Arkadiankatu 24 Helsinki.

Namn:

Nimi:

Datum:

Päivämäärä:

Bevittna: Todistavat:

.....

ERÄÄN ÄIDIN KIRJE

Sotalasten siirto- ja paluuoperaatiot jäivät nykymittapuun mukaan käsittämättömän huonosti kirjatuiksi eikä mukana olleiden lasten todellista lukumäärää saatane ikinä selville. Niinpä tarkasteltaessa millaisista perheoloista lapset lähtivät, on tyydyttävä arvioihin.

Selviteltäessä syitä lasten lähtöön, on perheen monilapsisuus kolmannella sijalla FT Pertti Kavénin 70 000 pientä kohtaloa -teoksen mukaan. Käytännössä lapsen lähettämisestä oli useissa tapauksissa lopullisesti päätämässä perheen äiti, koska neuvottelut kirjeitse rintamalla olevan isän kanssa kävivät hitaasti ja epävarmasti. Äidit joutuivat kouriintuntuvasti ja päivittäin kokemaan huonontuneen elintarvike- ja vaatetilanteen, sillä lapsilla oli nälkä joka päivä ja he myös kasvoivat. Jo evakkomatkan kokeneet olivat erityisen vaikeassa asemassa, sijoituspaikka kanta-Suomessa kun saattoi vaihtua useampaan kertaan. Niinpä ei ainakaan sota-ajan läpikäynyt sukupolvi pelkästään kauhistele kuullessaan tilanteesta, joissa sotalapsen ero äidistä, kodista ja kotimaasta on muuttumassa lopulliseksi.

Tätä kirjaa tehdessämme saimme käyttöön erään äidin kirjeen. Se on kirjoitettu pitkän harkinnan tuloksena. Kirje on kohtelias, samalla nöyrä ja vakava. Kirjoittaja, joka on 43-vuotias ja jo 8 lapsen äiti, antaisi yhden lapsistaan naapurimaahan.

Lastensiirtokomitea Helsinki

Minä vain aijoin kysyä, että saisinko jotain neuvoa ja ohjeita seuraavaan asiaan. Voisiko poikamme Raimo Kalevi Käppi päästä takaisin Ruotsiin, sillä hänen kasvatusvanhempansa ottaisivat hänet takaisin ja me annamme hänen mennä. Täällä hän ei näe kuin kun puutetta, sillä me saamme kulkea vain ilman kotipaikkaa näin suuren perheen kanssa. Meitä on yhdeksän henkeä, siis seitsemän lasta ja kaikki pieniä. Tällä paikkakunnalla ei ole töitäkään ja korvausrahat on kohta syöty. Vapaa huolto ei anna meille avustusta ei rahaa eikä muutakaan tavaraa ja minä toivoisin, että Raimo pääsisi paremmille päiville. Raimo tuli kotimaahan heinäkuussa, mutta päivää minä en muista. Meiltä ei kysyttykään että voisimmeko ottaa hänet vastaan vai ei ja olisihan hän saanut olla siellä, kun sinne on jäänyt muitakin lapsia.

Matkan maksavat kasvatusvanhemmat ja he ottavat hänet omakseen, ettei heidän tarvitse häntä pois lähettää. Me taas puolestamme annamme mennä, sillä meidän ei kannata ostaa vapaasta kaupasta paikkaa sillä ne on niin kalliita ja valtio ei näy semmoista järjestävän.

Minä pyydän pikaista selostusta asiasta ja matkasta ja papereista. Jos hän saisi lähteä, niin mihin asti hän täytyy viedä. Hän on kyllä kovin halukas lähtemään takaisin. Minä pistän postimerkin kirjeen sisään että voin saada vastauksen.

Kunnioittaen: Aino Käppi.

Salo, Laidike.

Lääninhallitus on kirjannut kirjeen 6949/L4 tulleeeksi 1/1 -47 ja vastaa yllättävän nopeasti:

Tammikuun 3 p:nä 1947

6949/L4

Rouva Aino Käppi

Salo, Laidike.

Vastauksena kirjeeseen, jossa tiedustelite pojallenne Raimo Kaleville pääsymahdollisuuksia Ruotsiin ilmoitamme, että kauttamme ei enää järjestä lapsille matkoja. Jokaiselle lapselle, joka aiotaan lähettää Ruotsiin, on tavalliseen tapaan anottava matkustuslupa Lääninhallituksesta kutsun ja esteettömyystodistuksen sekä muiden asiaan vaikuttavien papereiden avulla. Myönteisessä tapauksessa on lapsen matka järjestettävä yksityisesti.

Sosiaaliministeriön lastensiirtokomitean puolesta: (ei allekirjoituksia)

Kyseessä oleva Raimo Kalevi oli syntynyt kesällä 1942 ja lähetetty 2-vuotiaana pariksi vuodeksi Ruotsiin. Myös muita hänen sisaruksiaan oli matkustanut naapurimaahan, joskin eri paikkakunnille. Pienellä lähtijällä lieinee ollut tuolle ensimmäiselle matkalle lähtiessä ikävä äidin luo, mutta ei juurikaan muita muistikuvia kotimaasta. Tarina päättyy niin, että hän palasi Ruotsiin tutun mamman ja papan luokse. Perhe adoptoi hänet vuonna 1949, jolloin hän oli 7-vuotias.

ÄIDIN KIRJEEN KIRJOITTAJA AINO ELINA KÄPPI, O.S. SAVOLAINEN, UUDESSA KODISSAAN

SUOMEN HUOLTO/VAPAA HUOLTO

Edellisessä kappaleessa mainittu Vapaa huolto oli yksi Suomen kansalaisten huoltotyötä varten perustettu organisaatio. Vuonna 1941 se liitettiin juuri perustettuun Suomen Huolto-Finlands Folkshjälp ry:n yhteyteen samanaikaisesti Ulkomaisen avun keskusliiton kanssa. Suomen Huolto ry valvoi maamme kymmenien avustus- ja huoltotyötä tekevien jäsenjärjestöjen tarkoituksenmukaista toimintaa ja avustusten tasapuolista jakoa. Materiaalisen avun ohella Suomen Huolto ry antoi lainopillista neuvontaa. Suomen Huolto ry:n erillisiä toimikuntia olivat muun muassa Terveystoimikunta ja Valistustoimikunta.

Avustusvaroja ja -tavaroita saatiin kokoon keräyksillä (esimerkkinä radiokeräys ja kahviarpajaiset) sekä ulkomaisina avustuksina pääosin elintarvikkeita. Avustusten saajia olivat muun muassa sotainvalidit, sotalesket, -orvot, vanhainkodit sekä siirtoväki. Vielä sodan päätyttyä avustuksia saatiin esimerkiksi Sveitsistä, Amerikan suomalaisjärjestöiltä ja YK:n alaisilta avustusjärjestöiltä kuten Unicefiltä.

Suomen Huolto ry lakkautettiin v. 1952 olojemme vakiinnuttua ja maan elintarviketilanteen parantumisen johdosta. Suomen Huollon arkistoa säilytetään Jyväskylän maakunta-arkistossa.

LASTENSIIRTOKOMITEA

Lastensiirtokomitea huolehti sotalasten siirroista vuosina 1941–1949. Alun perin siirtojen piti olla vain väliaikaisia ja lasten piti palata kotimaahan heti olojen vakiinnuttua. Komitean pääasiallinen tehtävä oli vastata sotalasten siirroista Ruotsiin sekä kaikkien siirtojen koordinoinnista. Sosiaaliministeriön alaisena toimiva komitea ja sen työvaliokunta määrittelivät toiminnan linjaukset, mutta varsinaisen käytännön toiminnan ja toteutuksen hoiti **lastensiirtotoimisto**, joka sijaitsi Helsingissä. Toimiston ohjauksessa olivat läänikohtaiset komiteat ja alatoimistot, paikallisviranomaiset, vastaanottokodit sekä asiaan liittyvät järjestöt.

Lastensiirtokomitea, joka toimi yhteistyössä Ruotsin Hjälpkommittén för Finlands barn -organisaation kanssa, oli jakautunut useisiin eri tehtäviä hoitaneisiin osastoihin kuten sairaiden lasten siirrot, lasten vastaanotto, vanhemmille lähetetyt ja heiltä tulleet kirjeet, matkojen järjestely, yksittäisesti lähtevien lasten siirrot ja kaikkiin näihin tehtäviin liittyvät kortistot ja diaarit.

Komitean toiminta lopetettiin lokakuussa 1948. Koska lapsia palasi kotimaahan vielä myöhemminkin, perustettiin tilalle **jälkihuoltokomitea** huolehtimaan näiden lasten paluusta ja heidän asioistaan.

ARKISTOT

Lastensiirtokomitean monivuotisesta toiminnasta syntyi laaja arkisto, jonka keskeisintä materiaalia ovat lapsista kerätyt kantanakortit. Kantanakortista löytyy lapsen nimi, syntymäaika ja kotipaikka, lähtö- ja paluuaajat, vanhempien nimet ja ammatit sekä sijoituspaikka Ruotsissa. Suurimmasta osasta lapsia on myös esteettömyystodistus eli lapsen kotiseurakunnan tai poliisilaitoksen myöntämä, usein kuvallinen todistus lapsesta. Näiden lisäksi arkistossa on matka- ja passilistoja, meno- ja paluuluetteloita, komitean pöytäkirjoja, adoptiot sekä erilaisia anomuksia ja kirjeitä. Muutamien kaupunkien (Kotka, Kuopio, Tornio, Turku ja Viipuri) alatoimistot ovat toimittaneet sinne myös omat arkistonsa. Arkistoihin voi tutustua *Astia*-verkkopalvelun kautta tai *Vakka*-arkistotietopalvelun avulla.

Hjälpkommtén för Finlands barn -organisaation arkisto sisältää rekisterikortteja, matkaseteleitä, lääkärintarkastuskortit sekä ruotsinnokset kirjeenvaihdosta vanhempien ja kasvattivanhempien välillä. Tietojen etsinnässä auttaa Ruotsin valtionarkisto, www.riksarkivet.se. Yhteydenotto Suomen Kansallisarkistoon, www.arkisto.fi, auttaa eteenpäin.

Tanskaan lähetettyjen lasten tietoja kannattaa etsiä Mannerheim-liiton Tanskan valiokunnan arkistosta. Valiokunta toimi vuosina 1941–1959.

LAIVAKULJETUKSET – SOTALASTEN SILTA RUOTSIIN JA EDEMMÄKSIKIN

Osa sotalapsista teki matkansa rautateitse Tornio-Haaparannan kautta, mutta valtaosa matkasi suomalaisilla höyrylaivoilla Helsingistä tai Turusta Tukholmaan.

Lapsia matkusti myös välillä Uumaja-Vaasa. Jokainen matka oli sotatilan takia vaarallinen. Talvella jää hidasti ja vaikeutti alusten kulkua. Näistä merimatkoista huolehtivat kirjallisuustietojen mukaan ainakin höyrylaivat Arcturus, Heimdall, Brynhilde sekä Ariadne.

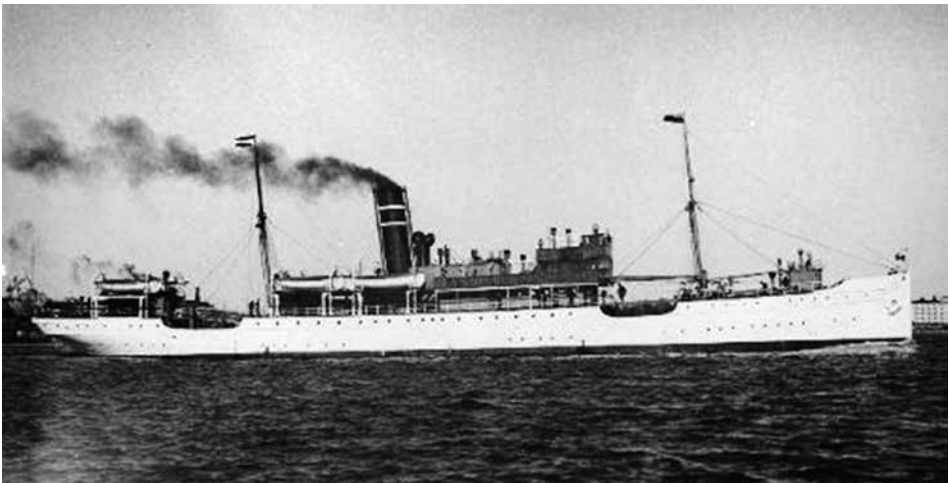
Arcturus valmistui skotlantilaisella telakalla vuonna 1899. Suomen Höyrylaiva Oy osti sen reitille Helsinki-Hanko-Turku-Kööpenhamina-Hull. Tästä 89 metriä pitkästä ja vain reilut 11 metriä leveästä matkustajahöyrylaivasta tuli merkittävä kuljetusväline Suomen historiassa, sillä se toi 945 jääkäriä Saksan Libausta Vaasaan v. 1918. Kattegatin sakeassa sumussa v. 1930 se ja toinen suomalaisalus, Oberon, törmäsivät ja viimeksi mainittu upposi muutamassa minuutissa. Arcturuskin vaurioitui, mutta oli korjaukelpoinen. Turun satamassa v. 1940 se sai osuman lentopommista; tämän korjauksen yhteydessä alukseen rakennettiin tilat 500 lapselle ja se aloitti lasten kuljetukset. Alus toimi kunniakkaasti pääosassa sotalasten merikuljetuksia Ruotsiin.

Sodan jälkeen Arcturus palasi matkustajaliikenteeseen reitille Turku-Tukholma ja Helsinki-Antwerpen. Myöhemmin se kuljetti muun muassa Suomen olympiaedustajia Lontooseen v. 1948 ja Helsingin olympialaisten aikaan 1952 se liikennöi jälleen reitillä Turku -Tukholma. Arcturus myytiin Saksaan 1957 ja romutettiin Hollannissa samana vuonna.

Tanskaan lähteneiden lasten kuljetuksia välillä Turku-Tukholma hoidettiin myös Heimdall-aluksella. Ruotsissa v. 1915 rakennettu alus kulki tarvittaessa myös Helsinki-Tukholma reittiä. 1940-luvun alussa Arcturus auttoi kookkaampaa Heimdallia vaikeissa jääoloissa; sotatilan ja ahtojäiden vuoksi alusten matka Tukholmaan saattoi kestää useita vuorokausia! Myös sodan jälkeen Heimdall seilasi Ruotsi-Suomi väliä. Laiva romutettiin heinäkuussa 1971.

Ruotsissa v. 1914 rakennettu Brynhilde kuljetti myös tuhatmäärin suomalaislapsia vuosina 1936–41 ja toi heitä takaisin kotimaahan v. 1945. Laiva romutettiin 1970.

Itämeren kauneimmaksi sanottu alus, S/S Ariadne, kuljetti lapsia välillä Vaasa-Uumaja sodan lopulla ja toimi sen jälkeen muun muassa suomalaisien sotilaiden sairaalalaivana.

S/S ARCTURUS, KURT ILLIMINSKY, SUOMEN MERIMUSEON KOKOELMAT

KESKI-SUOMEN SOTALAPSIYHDISTYKSEN TOIMINTAVUODET 1997–2016

Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen perustamiselle oli selvästi tilaus, sillä toiminta alkoi reippaasti ja monipuolisesti. Ensimmäinen jäsenilta pidettiin jo 6. toukokuuta 1997 Valio Oy:n tiloissa. Yhteislaulujen ja munkki-kahvien innoittamana keskusteltiin oman tiedotuslehden aikaansaamisesta, muistitiedon ja valokuvien keräämisestä sekä päätettiin liittyä tuolloin vielä perustamisvaiheessa olevaan valtakunnalliseen Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliittoon.

Keski-Suomen yhdistyksen varat riittivät aluksi liiton tilaisuuksiin valittujen edustajien matkakuluihin sekä tiedotus- ja ilmoituskuluihin, mutta oman yhdistyksen puhelin-, kopiointi ja muut niihin verrattavat kulut jäivät korvaamatta. Hallituksen jäsenet antoivat auliisti kotinsa tai toimipaikkansa tiloja kokousten pitopaikaksi. Hyvin aikaisessa vaiheessa huomattiin muistitiedon, kirjeiden ja valokuvien kerääminen sekä ajankohtaiseksi että aiheelliseksi keinoksi tallentaa keskisuomalaisten sotalasten elämänvaiheita. Toimintasuunnitelmaan kirjattiin tavoitteeksi luoda yhteydet paitsi Pohjola-Nordeniin ja Jyväskylän yliopistoon, myös paikallisiin sota-veteraanien, sotainvalidien ja sotaorpojen järjestöihin.

Yhdistys merkittiin yhdistysrekisteriin 22.10.1997 numerolla 171 494. Suomen ensimmäinen sotalapsiyhdistys oli perustettu Kemiin vuonna

1991. Ruotsiin oli perustettu ensimmäinen suomalaisten sotalasten yhdistys vuonna 1992 ja samana vuonna myös Ruotsin sotalapsiyhdistysten keskusliitto, Riksförbund Finska Krigsbarn (RFK).

Kirjailija Heikki Hietamies vieraili yhdistyksen kirjailijaillassa marraskuussa. Ensimmäisen vuoden toiminta päättyi pikkujouluun, josta tulikin monivuotinen traditio, kuten itsenäisyyspäivän vietostakin.

1998

Yhdistyksen ensimmäinen varsinainen vuosikokous pidettiin 17.3.1998. Hallituksen kokoonpano vaihtui vain sihteerin osalta; uudeksi sihteeriksi valittiin Anna-Liisa Kinnunen. Jäsenmäärä oli 98.

Aiemmin esitetty ajatus koota talteen mahdollisimman monen sotalapsen muistelmat muuttui melko pian tavoitteeksi julkaista nämä elämäntarinat. Asiaa hoitamaan valittiin toimikunta, johon tulivat Pauli Lampinen ja Daisy Holopainen ja Esko Nygren sekä Jyväskylän yliopistolta psykologi Sirkku Niemelä ja historian opiskelija Kristiina Taulamo. Mukaan päätettiin pyytää myös Yrjö Tyynelä ja Tauno Siekkinen, jotka olivat juuri julkaisseet sotasairaala-aiheisen kirjan. Jyväskylän työväenopiston rehtori Olli Kaikkonen ehdotti opintopiiriä hoitamaan jäsenten tekstien sisällöllistä käsittelyä. Tietojen keräämiseksi laadittiin muiden sotalapsiyhdistysten tavoin kyselykaavake, joka postitettiin kaikille yhdistyksen jäsenille. Lähetettyjä lomakkeita oli 230, vastauksia saatiin 133. Kyselylomake, joka noudattanee aiemmin perustettujen sotalapsiyhdistysten käyttämää versiota, kattaa kyllä olennaisimmat asiat, mutta kysymykset antavat melko vähän vaihtoehtoja niille vastaajille, jotka olivat lähtiessään liian nuoria muistamaan tarkkoja päivämääriä, tunnelmia tai matkareittiä. Muutamat ovatkin vastanneet kysymyksiin lähes yhdellä sanalla.

Huhtikuussa järjestettiin Sotainvalidien palvelutalossa kokous, jossa vierailivat kirjailija Markku Lahtela ja toimittaja Sakari Määttänen, mo-

lemmat sotalapsia. Aiheena oli *Olemmeko kaikki sotainvalideja*. Pohjoismaisille sotalapsipäiville Vaasassa osallistui joukko yhdistyksen jäseniä. Päivien ohjelmaan kuului ensin laivamatka Merenkurkun yli ja loppumatka Ruotsin Vindelnin tehtiin sotavuosina käytössä olleella junanvaunulla. Radan varren asemien henkilökunta oli pukeutunut päivien kunniaksi menneen ajan mukaisiin virkapukuihin.

Yhdistyksen talous oli keväällä 1998 jo niin tasapainossa, että sihteerille päätettiin maksaa 250 mk:n vuosikorvaus.

Edellisenä vuonna perustettu Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto peri paikallisyhdistyksiltä sekä liittymis- että jäsenmaksua. Liittymismaksu perittiin vain kerran; sen suuruus oli 3,72 mk/jäsen. Varsinainen jäsenmaksu oli 15 mk/v. jäsen. Paikallisyhdistyksiä oli maahamme tuolloin perustettu toistakymmentä.

Lokakuussa vierailtiin yliopiston historian laitoksella, jossa Heikki Rantatupa piti teemaillan aiheesta *Mitä tutkimus voi tuoda sotalasten siirtoihin*. Cygnaeus-lukion rehtori Erkki Haapamäki kertoi omasta sotalapsiajastaan. Vuoden loppupuolella järjestettiin Minnansalissa Lappu kaulassa -näyttely alaotsikolla *Sotalapset 1939–1945*.

Vuoden 1998 aikana oli maassamme siirrytty EMU-aikaan: tavaroiden hinnat merkittiin tuotteisiin sekä markoissa että euroissa. Ja ensimmäiset EU-ajokortit otettiin käyttöön. Monenlaista muutosta oli ilmassa; kaupatkin olivat jo saaneet oikeuden olla auki kello 21.00 saakka.

1999

Keski-Suomen sotalapsiyhdistys liittyi Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piirin jäsenjärjestöksi. Varhaisessa vaiheessa oli aloitettu yhteistyö myös muiden sotalapsiyhdistysten kanssa.

Vuoden kokoontumiset aloitti Mirja Asikainen kertomalla *Pietarin kätulapsista*. Vuosikokouksessa maaliskuun alussa katseltiin Oulun yhdistyk-

seltä saatua videota *Laps' Suomen*. Kokouksessa vaihdettiin yhdistyksen puheenjohtajaksi Pauli Lampinen.

Yhdistyksen ensimmäistä Tanskan-iltaa vietettiin huhtikuussa. Tilaisuuteen osallistui sotalapsia ja heidän perheenjäseniään peräti 40. *Emmekö mekin ole sotalapsia* oli otsikkona Arvi Jakosuon toukokuuisella esitelmällä ja Ahti Vielma kertoi *Paluusta poltettuun Lappiin*. – Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton liittokokous pidettiin Oulussa maaliskuussa 1999.

Työn alla olevan julkaisun tekijäryhmä työväenopistossa sai osuutensa valmiiksi ja sitä jatkamaan valittiin yhdistyksestä Pauli Lampinen, Daisy Holopainen ja Matti Pylvinen. Kirja oli päätetty julkaista seuraavan vuoden alkupuolella, niinpä taloudellista huolta tuottivat tulevat julkaisukustannukset ja niiden kattamiseksi anottavat apurahat. Vuoden 1999 lopulla löytyykin hallituksen kokouspöytäkirjasta maininta: *Kirjan teossa on verkainen vauhti, mm. rahoitus ja tekniset ongelmat vaivaavat*.

Jäseniä oli nyt 136 ja tästä joukosta löytyi osallistujia ja myös esitelmäitsijöitä jäseniltoihin. Ruotsin kielen keskustelukerhoa suunniteltiin jäsenten kielitaidon ylläpitämiseksi ja sen suomen yhteydenpidon tukemiseksi. Valtakunnalliseen sotalapsitapahtumaan, joka pidettiin Lahdessa, osallistuttiin innokkaasti. Yhdistyksen edustajia valistettiin ennen lähtöä: tomeruutta toimintaan ja perustettuja paikallisyhdistyksiä on kehoitettava liittymään jäsenjärjestöksi.

2000

Yhdistys toteutti yhdessä työväenopiston ja yliopiston historian laitoksen kanssa esitelmäsarjan ”60 vuotta talvisodasta”. Pauli Lampisen esitelmä käsitteli sotalapsia ja Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piirin puheenjohtaja Martti Koskela kertoi ”Pohjoismaisesta yhteistyöstä sodan aikana ja sen jälkeen”. Pula-ajan lounas osoittautui mielenkiintoiseksi muistelutilaisuudeksi. Toukokuun jäsentilaisuudessa vieraili Säynätsalon Puhallinorkesteri.

Sotalasten kuntoutuksen järjestämisestä oli jätetty eduskunta-aloite. Vaikka sotalapsia oli tuolloin elossa kymmeniä tuhansia, ei aloite tuottanut tulosta, vaan se jäi pelkäksi muistutukseksi monista sota-ajan aiheuttamista ongelmista.

Vuoden alussa yhdistyksen varat olivat 1 032,90 markkaa ja kun kutsut vuosikokoukseen ja muut kokousasiakirjat kopiottiin ja postitettiin jäsenistölle, tili olikin jo miinuksella. Kuten monessa yhdistyksessä tapahtuu, jouduivat puheenjohtaja ja sihteeri tilapäisesti avaamaan kukkaronnyörejään. Maksaneita jäseniä oli 103.

Kirjan julkaisukuluja kattamaan koottiin erillinen rahankeräysryhmä, johon valittiin Pauli Lampinen, Juhani Savolainen, Arvo Käppi ja Sointu Vehkala. Ryhmän toiminta oli niin tehokasta, että jo parin kuukauden kulluttua Opetusministeriö oli myöntänyt 5 000 mk. Apurahoja saatiin eri tahoilta ennen painatusta yhteensä noin 25 000 mk.

Kirjan käsikirjoitus valmistui lopullisesti kesän aikana. Painopaikaksi oli tarjousten perusteella valittu Gummerus Oy:n kirjapaino. Kirjan taitto on Merja Huovelinin. Painosmäärä oli 570 ja kustannukset nousivat 37 561 markkaan. Tähän on lisättävä vielä julkaisun mainoskirjeitten monistus sekä niiden ja kirjan postituskulut, jolloin kokonaiskulut nousevat lähelle 40 000 markkaa. Kirjan nimi, *Pitäkää mukuloista huolta*, lainattiin erään kurikkalaisen äidin hätääntyneistä saatesanoista. Mainittakoon, että Ruotsin Suomen sotalapsiliiton RFK:n hallituksen jäsen Kaj Rosnell osallistui kirjan tekoon.

Julkaisutilaisuus pidettiin Minnansalissa lokakuun 7. päivänä 2000. Yleisöä oli paikalla runsaasti. Paikallisradio, tv ja Keski-suomalainen, Helsingin Sanomat ja STT:n välityksellä monet muutkin sanomalehdet huomioivat tapahtuman kiitettävästi. Teoksen myyntihinta oli aluksi 100 markkaa. Yhdistys oli saanut verovapauden kirjan myyntituloista.

Syyskaudella pidettiin vielä keskustelutilaisuus aiheesta *Saako lapsen erottaa äidistään*. Alustajina olivat psykologi Sirkku Niemelä ja K-S Sijaisperheyhdistyksen sihteeri Liisa Haikonen.

Vuoden viimeisessä jäsenkirjeessä hallitus kyseli mitä syksyllä julkais-
tusta kirjasta ajateltiin - oliko se odotusten mukainen. Ilmeisesti pohdittiin
alkuinnostuksen jälkeistä pientä kangertelua kirjan myynnissä.

Keskusliitto ryhtyi julkaisemaan Sotalapsi-lehteä ja Keski-Suomen yh-
distyksen jäsenet hankkivat oitis ilmoitustuloja lähes 4 000 markan edes-
tää. Helsingissä järjestettiin syyskuussa pohjoismainen sotalapsitapahtuma,
jossa julkistettiin sotalasten reliefi. Keski-Suomen yhdistyksestä tilaisuu-
teen osallistui kymmenkunta jäsentä.

Pikkujoulun vietto aloitettiin katsomalla Huoneteatterin esitys Veijo
Meren näytelmästä *Sano Olli vaan*.

2001

Ensimmäiset viisi vuotta alkoi täyttyä ja toiminta oli saanut vakiintuneet
muodot. Kokouspäivät ja esitelmien aiheet ilmoitettiin jäsenkirjeellä kevät-
ja syyskauden alussa ja tarvittaessa muulloinkin. Kokoontumispaikkana oli
Cygnaeus-lukio. Jäsenkirjeet lähetettiin myös muille sotalapsiyhdistyksille
tavoitteena lisätä yhteistyötä. Mahdollisuuksien mukaan pyrittiin osallistu-
maan muiden sotalapsiyhdistysten merkittävämpiin tapahtumiin.

Vuosi alkoi kirjailijavierailuilla Harri Tapperin ja Kalevi Heinilän vie-
raille muistelemassa sota-aikoja. *Oliko lääninuudistuksesta hyötyä* ker-
toi Heikki Lyytinen esitelmässään vuosikokousväelle maaliskuussa.

Vuosikokouksessa Ritva Aaltokallio valittiin sihteeriksi ja tämän kirjan
valmistumisvaiheessa hänellä oli menossa jo 16 vuosi.

Pitäkää mukuloista huolta -kirjasta tehty kysely purettiin kritiikkikes-
kustelussa vuoden alkupuolella. Yhteenvedoa keskustelun tuloksista tai
edellisenä vuonna tehdystä mielipidekyselystä ei ole kirjattu.

Arkistotilan puute sai osittaisen ratkaisun kun Daisy Holopaisen kella-
ritiloihin saatiin vietyä vanhempaa sotalapsiaiheista arkistoa ja vielä myy-
mättä oleville kirjoille löytyi säilytyspaikka Pauli Lampisen luota.

Kevätkaudella käytiin Sotainvalidien palvelutalossa ja syyskauden aluksi vierailtiin Keski-Suomen Liiton tiloissa sekä Laukaan Peurungassa tutustumassa veteraanien kuntoutukseen.

Yhdistyksen talous oli ”*hyvällä tolalla*”. Se johtui pääasiassa edellisenä vuonna julkaisua varten saaduista apurahoista. Kirjan myyntityössä aktivoituttiin ja teosta myytiin kirjakaupoissa, tarjottiin muille sotalapsiyhdistyksille ja sitä eseltiin kirjastoissa ja monille maakunnan eläkeläisjärjestöille. Vuoden lopussa teosta oli jäljellä noin 100 kappaletta.

Vuoden aikana jäsenmäärä oli 96. Jäsenmaksu oli 70 markkaa, josta keskusliitto peri 10 markkaa/jäsen. Puheenjohtaja Lampinen osallistui Ruotsin sotalapsiyhdistysten keskusliiton RFK:n päiville Kungälvissa.

2002

Vuosi vei muistojen joukkoon Suomen markan kun maamme siirtyi yhtä aikaa Kreikan kanssa Euroopan Unionin ensimmäisinä maina käyttämään euroa, tosin aluksi vain käteisrahana. Muut unionin jäsenmaat seurasivat tunti, pari myöhemmin, kukin aikavyöhykkeensä mukaan.

Kevään vuosikokouksessa ei hallituksen kokoonpanoon tehty muutoksia, mutta net-yhdyshenkilön valinta katsottiin tarpeelliseksi ja tehtäväsä aloitti Juhani Kuustie. Vuoden ensimmäinen esitelmä oli ajankohtainen, sillä pankinjohtaja Matti Valkosen aiheena oli *Onnistuuko euroon siirtyminen*. Muita kevään aiheita oli Heikki Niemisen muistelmat olostaan *Sotalapsena Tanskassa* sekä keskustelu *Englannin sodan aikaisista lastensiirroista*. Sota-ajan muistot ja sotalasten myöhemmät elämänvaiheet puhuttivat myös jäsenistöä.

Ajatus järjestää Pohjoismainen sotalapsipäivät otettiin alusta alkaen kaikella vakavuudella ja hallitus keskusteli aiheesta lähes joka kokouksessaan.

Vuotuinen teatteriretki tehtiin Kuopioon katsomaan *Satavuotisgaalaa*. Matkan yhteydessä ehdittiin tavata myös kuopiolaisia sotalapsia.

Keski-Suomen Sotaorvot ry:n kanssa viriteltiin yhteistyötä järjestämällä marraskuussa yhteinen kansalaisjuhla. Järjestelyihin osallistui myös Kaatuneitten Omaisten Liitto. Kaupunki tuki tilaisuutta 1 000 markan avustuksella. Itsenäisyyspäivänä laskettiin sankarihaudalle seppäle yhdessä sotaorpojen kanssa.

Sotalapsia osallistui sekä Kotkassa pidetyille sotalapsipäiville että Ruotsin sotalapsiyhdistysten keskusliiton RFK:n vuosikokoukseen Gävlessä. – Vuoden lopussa todettiin, että *Pitäkää mukuloista huolta* -kirjaa oli jäljellä enää 35 kappaletta ja päätettiin, että ne käytetään PR-lahjoina.

Pikkujoulua iloteltiin Ränssin Kievarissa.

2003

Vuosikokouksessa yhdistyksen puheenjohtajaksi vaihtui Matti Pylvinen, joka hoitikin tehtävää aina vuoteen 2012 saakka. Jäseniä oli nyt 92.

Kevään ensimmäisen esitelmän piti rehtori Olli Kaikkonen aiheenaan *Miksi juutalaisia on vainottu*. Seuraava aihe oli sotalapsikirjallisuus, jonka alusti Daisy Holopainen. Kevään retki tehtiin Lappeenrannan teatteriin, jossa katsottiin ja kuunneltiin myös sotalapsena ollen Laila Kinnusen elämästä kertova musikaali.

Huhtikuun puolivälissä piti Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto vuosikokouksensa Jyväskylässä.

Syyskauden aluksi Daisy Holopainen kertoi Kaija Luttisen kirjasta *Hyvä maku jäi suuhun*. Lokakuussa katsottiin filmi espanjalaisten lasten lähettämisestä sotalapsiksi Neuvostoliittoon. Ruotsalaisia kansanlauluja laulettiin Esa Niemitalon säestyksellä ja marraskuussa järjestettiin Keski-Suomen Sotaorpojen kanssa tilaisuus *Isänmaan vaikeat vuodet*. Tilaisuuden esitelmät koskivat muun muassa sotavankien kohtelua ja partisaanien tihutöitä. Ilmavoimien soittokunta ja Sotaveteraanien kuoro juhlistivat tilaisuutta. Jäsenistökin pääsi esiintymään kun pikkujoulua vietettiin Majakoskella.

Yleisön mieleen jäi erityisesti Mustan kissan tango, jonka esitti antaumuksella Anna-Liisa Pentinmikko.

Itsenäisyyspäivänä laskettiin yhdistyksen ja sotaorpojen yhteinen sepele sankarihaudalle.

Euroopan sotalasten kansainvälinen kongressi pidettiin v. 2003 Oulussa. Keski-Suomen sotalapsista tilaisuuteen osallistuivat Daisy Holopainen, Marjatta Riuttanen ja Pauli Lampinen.

Valmistelut seuraavan vuoden suur tapahtumaa eli 13 – 15.8.2004 Jyväskylässä pidettävää Pohjoismaista sotalapsitapahtumaa varten oli aloitettu hyvissä ajoin. Pienehkön yhdistyksen toimiville jäsenille oli tiedossa suururakka ja hallituksen kokousten pääasiallinen sisältö käsitteli järjestelytyötä. Ohjelmatoimikunnan vetäjäksi valittiin Daisy Holopainen sekä talous-, liikenne- ja majoitustoimikunnan vetäjäksi valittiin Arvo Käppi. Tapahtuman pääsihteeriksi valittiin Aino Jousisalo. Syksyllä oli jo saatu valmiiksi alustava ohjelmarunko ja taiteilija Eila Lemmaho Kemin sotalapsiyhdistyksestä ryhtyi suunnittelemaan sotalapsipäivien tunnusta. Neuvotteluja käytiin myös Jyväskylän kaupungin kulttuuritoimen ja Jyväskylä Oyj:n kanssa. Daisy Holopainen ja Pauli Lampinen kävivät henkilökohtaisesti tapaamassa Ruotsin suurlähettilästä Helsingissä. Jyväskylän kaupunginjohtajaa tapaamassa kävivät Ritva Aaltokallio, Pauli Lampinen, Arvo Käppi ja Matti Pylvinen. Myös maalaiskunnan kunnanhallitukselle osoitettiin pyyntö taloudellisen tuen saamiseksi. Juhlien kunniavieraan henkilöllisyys ei ollut vielä selvillä vuoden 2003 päättyessä.

2004

Jo vuoden alusta kaikki kokoontumiset täytti keskustelu tulevan kesän sotalapsitapahtumasta. Päivien suojelijaksi lupautui SPR:n puheenjohtaja Kalevi Kivistö. Ruotsin prinsessa Christina Magnusson oli lupautunut pääjuhlaan puhujaksi. Seminaarien alustajiksi olivat lupautuneet tohtori Heik-

ki Rantatupa, filosofian tohtori Aura Korppi-Tommola aiheesta *Lapsi sodan keskellä*, professori Raija-Leena Punamäki *Lapsen erottaminen äidistään*.

Mitä pitemmälle vuosi kului, sitä tiiviimpi oli sotalapsitapahtuman suunnittelutyöryhmän aikataulu. Varsinkin kun ilmoittautumisia oli jo tullut niin pääjuhlaan, seminaareihin, kaupungin vastaanottoon, kiertojeluun, Päijänne-risteilyyn kuin Savutuvan apajallekin. Sunnuntain pääjuhlaa edelsi kunniavieraiden läsnä ollessa tapahtuva seppelten lasku Taipaleen taistelujen muistomerkillä ja kahvitus Keskusseurakuntatalolla. Yhteistyökumppaneiksi saatiin Jyväskylän kaupunki, yliopisto, kaupunkiseurakunta ja Keski-Suomen Liitto.

Avustusta oli saatu Jyväskylän kaupungilta 5 600 euroa. Kevään aikana neuvoteltiin päivien videoinnista sekä käsiohjelman sisällöstä ja painatuksesta. *Pitäkää mukuloista huolta* oli saanut kohtuullisen hyvän vastaanoton ja hallitus pohti, tulisiko siitä ottaa jo lisäpainos.

Kaikki nämä järjestelyt ja niiden varmistamiset vaativat työryhmien ja talkoolaisten runsasta panosta ja lukuisia kokoontumisia. Kaiken kaikkiaan suunnittelu oli erittäin johdonmukaista ja huolellista ja yhdistyksen toimiva jäsenistö tuntui osallistuvan töihin hallituksen johdolla varsin kiihtävästi.

Huolellisen ennakosuunnittelun ansiosta päivät onnistuivatkin erinomaisesti ja yhdistys sai jälkeensä monia yhteydenottoja, joissa keuhuttiin järjestelyjen toimivuutta. Osanottajien määräksi arvioitiin 230, pääjuhlassa peräti 280. Taloudellisesti tuotto oli myös odotettua parempi. Päivät saivat myös runsaasti ansaittua huomiota lehdistössä ja paikallisradiossa. – Talkooväelle tarjottiin pieneksi korvaukseksi ravintolaillallinen ja samalla elettiin juhla uudelleen katsomalla siitä tehty video.

Juhlavalmistelujen ohella pidettiin vuoden aikana myös monia jäsenilaisuuksia. Työväenopiston rehtori Olli Kaikkonen kertoi aiheesta *Onko meillä varaa jättää käyttämättä kansalaisopistojen tarjoamia opiskelumahdollisuuksia* ja Tapiola-pankin toimintaa esitteli yhteyspäällikkö Pirkka Sy-

vänoro. Keväällä piipahdettiin Helsingissä teatteriretkellä katsomassa *Meitä on monta* -näytelmää. Pohjola-Nordenin toimintaa esitteli Tero Karjalainen ja syyskauden aluksi Daisy Holopainen esitteli Borkman-Goldschmid ym. vuonna 1940 julkaisemaa kirjaa *Suomea auttamassa*.

Vaikka sotalapsipäivät olivat tapahtumien keskiössä, jatkui yhteistyö ja tapaaminen sotaorpojen kanssa Kortepohjan kirkossa marraskuisen kansalaisjuhlan muodossa. Itsenäisyyspäivänä yhdistysten edustajat laskivat sankarihaudalle yhteisen seppeleen.

Jäsenmäärä oli vuoden lopussa 95.

SINIBARETTIEN KUNNIAVARTIOSTO TAIPALEEN TAISTELUJEN MUISTOMERKILLÄ, PUHEENJOHTAJA PAULI LAMPINEN KESKELLÄ.

TAIPALEEN TAISTELUJEN MUISTOMERKILLÄ RUOTSIN PRINSESSA CHRISTINA JA PUOLISONSIA TORD MAGNUSSON OIKEALLA SEKÄ VASEMMALTA MATTI PYLVINEN, ARVO KÄPPI JA RUOTSIN SUURLÄHETILÄS ULF HJERTONSSON

SOTALAPSIPÄIVIEN NIMITARROJA VALMISTELUMASSA VAS. RITVA AALTOKALLIO, AINO JOUSISALO, ELINA LOUKOLA JA DAISY HOLOPAINEN

OSALLISTUJIEEN VASTAANOTTO JA KIRJAAMINEN. VAS. IRMA MIETTINEN, HILKKA PARIKKA, LEENA TAMMINEN JA MAIJA PALOKANGAS

2005

Yhdistyksen alkutaipaleelta saakka pidettiin vuosittain sääntöjen mukainen vuosikokous, johon osallistui keskimäärin 15 henkilöä. Vuoden tapahtumat ovat oivallisesti kirjatut toimintakertomukseen, kirjanpito tilinpäätöksineen on asiallinen ja henkilövalinnat saatiin päätettyä ilman sen suurempaa dramatiikkaa. Sotalapsiyhdistysten keskusliiton ja Pohjo-la-Nordenin K-S piiriin edustajiksi valittiin poikkeuksetta puheenjohtaja tai hänen varamiehensä jo kokouksissa toisinaan tarvittavan äänioikeuden vuoksi. Muut vuoden aikana tarvittavat edustukset valittiin tarvittaessa hallituksen toimesta. Esimerkkinä vuosikokouksen 2005 valinnat:

Puh.johtaja	Matti Pylvinen
Varapj.	Yrjö Teeriaho
Sihteeri	Ritva Aaltokallio
Rahaston- ja jäsenrekisterin hoitaja	Arvo Käppi
Jäsenet	Aino Jousisalo
	Marjatta Riuttanen
	Leena Tamminen
	Matti Tikkinen
	Sointu Vehkala
Tilintark.	Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
varalla	Aune Sipilä ja Elina Vaara
Edustukset	
Suomen sotalaps. keskusl.:	Matti Pylvinen ja Yrjö Teeriaho
Pohjola Norden Keski-Suomen piiri:	Matti Pylvinen

Jäsenmaksu päätettiin nostaa 15 euroon/v. ja perustettiin taloustyöryhmä: Daisy Holopainen, Matti Pylvinen ja Arvo Käppi. Hyvästä taloustilanteesta johtuen ryhmän toiminta ei kuitenkaan lähtenyt käyntiin. Työväenopiston rehtori FT Olli Kaikkonen, joka oli kuluneiden vuosien aikana pitänyt yhdistyksessä useita esitelmiä ja ollut suureksi avuksi yhdistyksen ensimmäisen julkaisun aikaansaamisessa, menehtyi yllättäen kotinsa tulipalossa uudenvuoden yönä. Yksimielisesti osallistuttiin Olli Kaikkosen muistorahaston kartuttamiseen. Vuosikokouksen ohjelmaan mahtui vielä Olli Panhelaisen selostus yliopistossa tehtävästä *Sotalapsitutkimuksesta* ja Leena Tammisen kertomus teoksesta *Kirjeitä sotalapselle ja sotalapselta äidille*.

Vuoden alussa pidetty hallituksen kokous käsitteli yhdistyksen voitollista taloutta ja kevätpuolen jäsentapaamisten ohjelmaa. Jäsenkirjeiden ohella tieto toiminnasta hoidettiin lehti-ilmoituksin. Tammikuussa vieraili saksalainen sotalapsi Horst Kuhlmann kertomassa millaista oli olla *Sotalapsena Euroopassa*.

Huhtikuussa tehtiin teatteriretki Mikkeliin katsomaan *Päämaja*-näytelmää. Samalla vierailtiin Päämaja-museossa. Flooran-päivänä laulettiin yhteislauluja yliopiston musiikkitieteen opiskelijoiden kanssa. Syyskaudella kuultiin muun muassa Yrjö Teeriahon esitelmä *Lapin kartoista ja kartoittajista*. Muita esitelmöitsijöitä olivat kirjailija Kaarina Partanen *Paperitiikeri* ja kenraali Rauno Meriö aiheena *Isänmaan rakkaus*. Jäsenmäärä oli vuoden lopussa 83.

Syksyllä perustettiin ruotsinkielien keskustelukerho Pohjola-Nordenin jäsenten kanssa. Opettajaksi saatiin FM Birgitta Könönen Jyväskylän yliopistosta. Pohjola-Norden huolehti opettajan palkasta ja yhdistys tilan vuokrasta.

Arvo Käppi ryhtyi antamaan monipuolista tietokoneen käyttöopastusta halukkaille jäsenille. Kokootumiset tapahtuivat jäsenten kotona.

Pikkujouluun Lutakon Ladyssa osallistuttiin runsaslukuisesti.

2006

Kokootumisia Sepänkeskuksen Protoni-salissa jatkettiin kaksi kertaa kuukaudessa. Joka toinen kokootuminen oli varattu ensin hallituksen asioille, jota seurasi puolentoista tunnin ruotsinkielinen keskustelu. Ja kuukauden toinen kokous oli jäsentilaisuus esitelmiseen tai vierailuineen lähi-seudulla tai -yrityksissä.

Yhdistyksen väki halusi olla ajan tasalla ja niinpä digisovittimistakin saatiin opastusta. Kevään ohjelmaan kuului vielä teatteriretki Seinäjoelle. *Sound of Music*-esitys kiinnosti monia eikä tietenkään ostoksilla käyntiä Tuurissa vastustettu.

Arvo Käppi valittiin Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton puheenjohtajistoon vastuualueenaan taloudenhoito.

Keväinen yhteislaulutilaisuus alkoi olla jo traditio. Diabetes-aiheisen esitelmän piti Maj-Lis Hytönen Diabetesyhdistyksestä.

Syyskaudella tehtiin tutustumiskäynti Kansallisarkistoon ja eduskuntaan. Myös Ruotsin vastaavaan arkistoon tehtävästä matkasta keskusteltiin.

– Tampereen asemalle kiinnitettiin sotalasten muistolaatta 12.9.2006. Karjala-Seuran Keski-Suomen piiri kutsui yhdistyksen edustajat 60-vuotisjuhlaan lokakuussa.

Keskusliitto päätti korottaa jäsenmaksuosuuttaan eurolla eli 3 euroon. Se aiheutti paineita yhdistyksen jäsenmaksun korottamiseen, mutta asia siirrettiin seuraavalle hallitukselle. Vuoden 2006 tilinpäätös osoitti 671,61 euron toiminnallista voittoa, joten ahkerasti toiminut yhdistys oli taloudellisesti tasapainossa. Vuoden lopussa jäsenmäärä oli 76.

Pikkujoulua vietettiin Liikkuvan poliisin kanssa samoissa varuskunta-kerhon tiloissa Tikkakoskella.

YHDISTYKSEN VÄKEÄ EDUSKUNTATALON PORTAILLA

2007

Vuosi 2007 oli yhdistyksen 10. toimintavuosi. Jäsenmäärä oli 80. Maaliskuun lopussa pidetyssä vuosikokouksessa valittiin hallituksen puheenjohtajaksi edelleen Matti Pylvinen ja varapuheenjohtajaksi Yrjö Teeriaho. Sihteerinä jatkoi Ritva Aaltokallio ja rahastonhoitajana Arvo Käppi - Myös Tampereen ja Mikkelin sotalapsiyhdistykset sekä Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto viettivät kyseisenä vuonna 10-vuotisjuhliaan.

Keskusliitto piti vuosikokouksensa Jyväskylässä, tarkemmin Viherlandian suojissa. Yhdistys maksoi kokouskustannukset n. 400 euroa.

Kokoontumiset Sepänkeskuksessa jatkuivat kaksi kertaa kuukaudessa. Pari vuotta sitten aloitettu ruotsinkielen keskustelukerho pysyi osallistujamäärältään melko pienenä, mutta silti käydyt keskustelut koettiin omaa kielitaitoa ylläpitäväksi.

Yhdistyksen 10-vuotisuhlaa suunniteltiin milloin Mänttään tehtävän retken yhteyteen, milloin syyskaudelle, mutta se pidettiin merkittävästi myöhemmin eli vuoden lopussa. Kevään retki kohdistui Mäntässä paikalliseen museoon ja kirkkoon ja Mäntän klubilla nautittuun lounaaseen. Paalumatkalla käytiin hieman ostoksilla keuruulaisen Annuli Merkun neuleliikkeessä. Keväinen lauluhetki vietettiin Keijo Rantasen kitarasäestyksellä.

Syksyllä patikoitiin joukolla Nyrölän luontopolulla ja selvittiin lossilla lähisaareen grillaamaan. Lokakuussa matkattiin Seinäjoelle katsomaan *Muukalaisia yössä* ja samalla matkalla piti tietenkin jälleen tutkia Tuurin kauppakeskuksen tarjoukset. Ja joulun alla harjoitettiin kädentaitoja joulukoristeiden teossa Taito-keskuksessa. Enkeleitä tehtiin joulukuusten koristeiksi oikein urakalla.

Jäsenmaksu nostettiin 16 euroon. Sotalapsi-lehden tilausmaksu perittiin edelleen erillisenä suorituksena. Jäsenmäärä pysytteli 80 tienoilla. Yhteyttä jäseniin pidettiin pääasiallisesti kirjeitse.

Tikkakosken varuskuntakerho oli jälleen pikkujoulun juhlapaikkana. Pöytäkirjat eivät kerro montako glögimaljaa nostettiin yhdistyksen 10-vuotisjuhlan merkeissä...

2008

Ruotsinkielen keskustelutunnille osallistui vaihtelevasti 10–20 henkilöä, tilaisuuksiin osallistui toisinaan myös Pohjola-Nordenin jäseniä. Vuoden lopussa yhdistyksen jäsenmäärä oli 79. Jäsenmaksu korotettiin 25 euroon ja Sotalapsi-lehti sisällytettiin hintaan.

Leena Tammisen aloitteesta oli ryhdytty merkitsemään Yrjö Teeriahon hankkimalle suurikokoiselle pohjoismaiden kartalle värillisin nuppi-neuloin jäsenten sodanaikainen matkakohde tai -kohteet. Samalla saatiin kootuksi lisää kirjallisia muistelmia jäsenten sotalapsivaiheista. Tampereella edellisenä syksynä vietetyt Sotalapsipäivät ja osallistuminen niihin puhutti yhdistysväkeä. Päivien talousasiat olivat Arvo Käpin huomassa, mutta useita yhdistyksen jäseniä osallistui päivien aikana eri tilaisuuksiin.

Kevätretki tehtiin bussilla Korpilahden Vaaruvuoreen. Jylhä luontopolku tiesi 4 kilometrin ylämäkikävelyä. Samalla retkellä tutustuttiin ruokokattoiseen taiteilijakotiin Villa Cawéniin, jota esitteli Jorma Raitio. Keväimen laulutuokio vietettiin tällä kertaa Hanna Marttalan pianonsoiton säestyksellä. Tutustumiskäynti tehtiin Kyllön terveysaseman välinehuollon tiloihin ja Nyrölän Kallioplanetaarioon. Tampereen Teatterin *Herrasmieshuijarit*-esitykseen osallistui 40 jäsentä ja perheenjäseniä.

Pikkujoulua vietettiin Punaisessa Pirtissä Palokassa.

2009

Kokoontumiset kaksi kertaa kuukaudessa jatkuivat, samoin ruotsinkielen keskustelukerho Birgitta Könösen avulla sekä Arvo Käpin vetämä atkurssi. Yhdistyslakia oli muutettu tilintarkastuksen osalta. Niinpä hallitus veloitettiin valmistelemaan yhdistyksen sääntöjen muutosehdotus. Arvo Käppi erosi keskusliiton hallituksesta. Suomen sotalapsiyhdistysten Keskusliitto piti jälleen vuosikokouksensa Jyväskylässä huhtikuussa 2009.

Yrjö Teeriaho esitti ajatuksen koota jo saaduista jäsenistön sotalapsiajan kertomuksista kirja. Alkuperäinen ajatus oli pehmeäkantinen, noin 100-sivuinen julkaisu.

Vuoden ensimmäinen retki tehtiin sanomalehti Keskisuomalaisen painotaloon. Professori Kalevi Olin kävi kertomassa *Ikääntyvien liikunnan tarpeesta* ja apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma *Lapin evakkomatkasta*. Kevät otettiin vastaan laulun voimin, laulattajana oli tällä kertaa Mari Karhumaa. Leivonmäen kansallispuistoon tehtiin tutustumisretki ja syyskuussa uitiin ja jumpattiin Peurungassa.

Tasavallan presidentin kanslia arpoi kolme sotalasta vierailemaan presidentin linnassa seuraavana keväänä eli 13.3.2010. Onnetar valitsi osallistujat Kemistä, Satakunnasta ja Kotkasta.

Teatterimatka tehtiin tällä kertaa Lahden Kaupunginteatteriin katso-
man *Kuin ensimmäistä päivää*. Yhdistyksen pikkujoulu juhliittiin siinä samalla. - Jäseniä oli vuonna 2009 yhteensä 79.

2010

Helmikuussa pidetty vuosikokous päätti pienentää hallituksen jäsenten lukumäärää kahdella eli puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi hallitukseen kuului 5 jäsentä. Täysilukuisen hallituksen koolle saaminen kerran kuussa oli osoittautunut hieman hankalaksi ja asioitten hoitoon oli muutenkin tullut jo tietty rutiini. Seuraava muutos oli jo odottamassa: tilintarkastaja-nimike vaihdettaisiin yhdistyslain mukaisesti toiminnantarkastajaksi.

Vuoden ensimmäinen vierailija oli Otto Kaipio, joka muisteli *Sotakokemuksiaan*. Kevään kokoontumiset käytettiin vierailuihin. Maaliskuussa käytiin Kinkomaalla tutustumassa rakennusprojekteihin ja huhtikuussa lähdettiin Viroon. Tallinnassa katsottiin maailmaa valloittanut musiikkili *Evita*.

Kuurojen Palvelusäätiöstä Johanna Lajunen kävi syksyn aluksi kertomassa *Ikääntymisen vaikutuksesta kuuloon* ja lokakuussa Kauko Saastamoinen kertoi oman *Sotilaspoikatarinansa*.

Pikkujoulua vietettiin Tampereella *Viimeinen sikari*-näytelmää ja ruokailtiin Aino ja Ilmari-nimisessä ravintolassa vaikka kukaan ei tainnut tuntea moista pariskuntaa. – Matti Pylvinen osallistui Lahden seudun sotalapsiyhdistyksen 15-vuotisjuhlaan.

Vuosi oli yhdistykselle ja sen puheenjohtaja Matti Pylviselle erikoisen merkittävä, sillä hänet ja puolisonsa Eira kutsuttiin Tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolle. He edustivat Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton puheenjohtajan Brita Stenius-Aarnialan kanssa koko jäsenistöä.

Jäseniä oli vuoden lopussa 80.

ITSENÄISYYPÄIVÄN VASTAANOTTO PRESIDENTIN LINNASSA V. 2010. OIKEALLA PUHEENJOHTAJA MATTI PYLVINEN JA VAIMONSA EIRA PYLVINEN, SUOMEN SOTALAPSIYHDISTYSTEN KESKUSLIITON PUHEENJOHTAJA BRITA STENIUS-AARNIALA JA MIEHENSÄ ILPO AARNIALA

2011

Yhdistyksen vuosikokouksessa pitkäaikainen puheenjohtaja Matti Pylvinen ilmoitti jättävänsä tehtävän kuluvan vuoden lopussa. Hänen seuraajakseen v. 2012 alusta valittiin yksimielisesti Heikki Hänninen.

Vuosi aloitettiin ruokahuollon merkeissä, sillä ravitsemusneuvoa Arja Sjöholmin luennon aihe oli *Ikääntyvien uusi ravitsemussuositus*. Maaliskuussa osallistuttiin *Ennakoivan ajon opetukseen* Lievestuoreen radalla. Huhtikuussa Leevi Jaatinen kertoi evakkolapsen matkasta *Laatokalta Keski-Suomeen*. Kevätkausi päättyi kolmipäiväisen bussimatkaan Viroon reitinä Tallinna-Narva-Tartto-Tallinna.

Ruotsinkielen keskustelutunnit jatkuivat koko vuoden, mutta atk-kurssi hiipui syyskaudella. Syyskuussa vierailtiin Jääskelän tilalla Vaajakoskella ja Viipuri-seuran kanssa vietettiin karaokeiltapäivä lokakuussa. Marraskuun olikin vilkas, sillä SPR:n Ritva Salomaa kertoi aiheesta *Turvallisesti kotona* ja kuun loppupuolella lähdettiin pikkujoulumatkalle Pieksämäen Pooleeniin katsomaan Emmerich Kálmanin *Kreivitär Marizaa*. Matka päättyi jouluruokailuun Hankasalmen Revontulessa.

Paitsi sotalasten keskusliiton sekä Pohjola-Nordenin virallisia kokouksia, joihin valitut edustajat kiitettävästi osallistuivat, kävi Arvo Käppi Viitaasaarella kertomassa sotalapsista ja samalla yhdistyksen toiminnasta. Matti Pylvinen ja Raimo Harjunen osallistuivat sotaorpojen yhdistyksen 10-vuotisjuhkaan.

Yhdistyksen taloustilanne oli edelleen hyvä vaikka vuoden toiminnallinen tulos oli vähäinen. Jäsenmaksu oli edelleen 25 euroa ja jäseniä yhteensä 78.

2012

Uusi puheenjohtaja Heikki Hänninen sai vuosikokouksessa varamieheksensä Arvo Käpin. Yhdistys kiitti puheenjohtajan tehtävät jättänyttä Matti Pylvistä monivuotisesta ja erittäin ansiokkaasta toiminnasta yhdistyksen hyväksi. Hänen aikanaan toiminta vakiintui ja sai myös näkyvyyttä julkisuudessa.

Hallitus kokoontui Sepänkeskuksen Protoni-salissa kerran kuukaudessa. Kokousasioiden jälkeen pidettiin jo vakiintuneen tavan mukaan ruotsinkielien kurssi. Kerran kuukaudessa oli myös jäsentilaisuus. Yhteystöä pidettiin edelleen jäsenkirjeiden välityksellä, ja monelle jäsenelle tiedot toimitettiin sähköisessä muodossa. Jäsenmäärä oli vuoden lopussa 70. Jäsenmaksu oli 24 euroa ja siihen sisältyi edelleen Sotalapsi-lehti, joka ilmestyi 4 kertaa vuodessa.

Puheenjohtaja Hänninen osallistui keskusliiton jäsenenä keskusliiton kokouksiin Tampereella ja Helsingissä. Arvo Käppi edusti yhdistystä Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piirin vuosikokouksessa.

Sepänkeskuksen tilojen varaus siirtyi syksyllä Tilapalvelulle. Arvo Käppi osallistui tiedotustilaisuuksiin. Vuoden ensimmäisen luennon aihe oli *Osteoporoosi*, josta kertoi terveydenhoitaja Mirja Kalimo. Maaliskuussa vieraili Aino Suhola ja kevään laulutilaisuuteen oli saatu säestäjiksi sekä viulun- että haitarinsoittajat. Toukokuussa yhdistysväki teki onnistuneen retken Saarenmaalle ja Hiidenmaalle Viroon.

Syyskauden aluksi tehtiin eväsretki Laukaaseen Multamäen kodalle. Samalla tutustuttiin vanhaan sotilaskorsuun Raimo Harjusen toimiessa oppeana. *Kuinka selkä pidetään kunnossa*, oli seuraavan luennon aiheena. Toivolan vanha piha ja museotilat Cygnaeuksenkadun alapäässä ihastuttivat yhdistyksen väkeä ja vielä päästiin viettämään pikkujoulua Varjolan tilalle Laukaan Kuusaaseen ja katsomaan samalla Kanavateatterin esitystä *Remonttijengi*.

Yhdistyksen taloustilanne oli vakaa.

2013

Vuodesta muodostui poikkeuksellisen vilkas. Vuosikokouksessa sovittiin, että vuonna 1998 kootut käytetyt kyselylomakkeet toimitetaan maakunta-arkistoon. Keskustelua herätti yliopiston jo vuonna 2005 käynnissä olleen sotalapsitutkimuksen nykytilanne. Tammikuu aloitettiin tutustumiskäynnillä upouudella keskuspalloasemalla ja maaliskuussa matkasi 28 jäsentä Tampereen teatteriin katsomaan näytelmää *Sotalapsi Ellin evakkovuodet*. Keväinen laulutilaisuus pidettiin yhdessä Sotaorpojen yhdistyksen kanssa.

ÄHVENANMAAN RETKI, JOTA MONET PITÄVÄT YHDISTYKSEN RETKISTÄ PARHAIMPANA. MATKA TEHTIIN SAARISTOREITTIÄ TURUSTA KUSTAVIIN JA EDELLEEN MAARIANHAMI-NAAN. TAKAISIN TULTIIN LAIVALLA SUORAAN HELSINKIIN, MISTÄ BUSSILLA JYVÄSKY-LÄÄN. VAS. HEIKKI HÄNNINEN, ARVO KÄPPI, RITVA AALTOKALLIO, Eeva OIKARI, RAIMO PENNA, YRJÖ TEERIAHO, MATTI TIKKINEN, RAIMO HARJUNEN JA TAPIO TUOMALA

Laulattajana oli Jaana Eloranta. Kevääseen mahtui vielä matka Ahvenanmaalle; osallistujia oli peräti 43 henkeä.

Syyskaudella käytiin ihastelemassa maailman perintöluetteloon vuonna 1994 merkittyä Petäjäveden vanhaa, tunnelmallista kirkkoa, joka on rakennettu 1763–1765. Samalla retkellä tutustuttiin myös Heinämäellä sijaitsevaan radiomuseoon. Syyskauden aluksi kävi ihotautilääkäri Sari Huikko kertomassa *Erilaisista ihotaudeista*. Jäsenistö ehti vielä keskustella Daisy Holopaisen alustuksesta *Sotalapsuus*, ennen kuin vuosi päätettiin pikkujouluun Punaissä Pirtissä.

Yhdistyksen talous oli pienestä tappiosta huolimatta tasapainossa ja jäsenmaksu voitiin alentaa 20 euroon. Jäsenmäärä pysytteli yli 60 henkilössä.

2014

Kokoontumiset jatkuivat nyt Sepänkeskuksen Molekyyli-salissa, joka oli aikaisemmin käytössä ollut tilaa suurempi ja hieman paremmin avusteltu.

Keskusliiton kokouksissa oli jo todettu eräiden paikallisyhdistysten tulleen tiensä päähän, sillä ikääntyvästä jäsenistöstä ei löytynyt enää sitä innokasta ja aikaansaavaa henkeä, jota jokainen yhdistys tarvitsee pysyäkseen vireänä ja houkuttelevan jäsenistöä osallistumaan. Keski-Suomen yhdistyksen voidaan sanoa olleen varsin onnekas, sillä hallitukseen oli löytynyt aina tarvittaessa asioista kiinnostuneita jäseniä ja toimiva puheenjohtaja. Jäsenmäärä oli 59.

Ruotsinkielen keskustelukerho sen sijaan kärsi osanottajien vähyydestä. Päätös lopettamisesta siirrettiin kuitenkin seuraavan vuoden asiaksi. Tutustumiskäynnit aloitettiin kaupungin keskustaan rakentuneesta Karisma-korttelista. Maaliskuinen aihe oli Arvo Käpin selostus *Kokemuksia iäkkään naapurin taloudenhoidossa*. Kevätlaulajaiset pidettiin omatoimisesti laulelun ja kesäkuussa lähdettiin 23 henkilön voimin Viron Viimsiin. Syyskausi

alkoi Nivelpiirin Raija Malmivaaran selostuksella *Nivelrikosta*. *Vanhuspalvelusta* kertoi Maarit Engelberg Oiva-palvelusta. Marraskuussa keskusteltiin oman väen kesken, marraskuussa pidettiin yhteinen joululaulutilaisuus sotaorpojen kanssa ja vuosi päättyi pikkujouluun Punaissä Pirtissä.

Valitut edustajat kävivät niin Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton kuin Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piirin kokouksissa. Lisäksi Aino Jousisalo ja Ritva Aaltokallio edustivat yhdistystä Sepänkeskuksen 20-vuotisjuhlassa.

Yhdistys pyysi Sirkka Varpulaa ja Yrjö Teeriahoa yhdistyksen 20-vuotis historiikin toimittajiksi.

2015

Vuoden 2015 hallitukseen ei vaihdettu jäseniä, vaan toiminta jatkui entisellä kokoonpanolla. Kokouspaikka oli edelleen Sepänkeskuksen Molekyyli.

Jäsentilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana yhdeksän. Ensimmäinen esitelmä käsitteli *Keliakiaa*, josta kertoivat Heli Kara ja Jenni Väistö paikallisesta Keliakiayhdistyksestä. Mirja Knuuttila kertoi *Viron rantaruot-salaisten vaiheista* ja Sirkka Varpula selvitti *Synesthesiasta* ja sen merkillisiä esiintymismuotoja. Kuten useita kertoja aikaisemminkin, piti Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto vuosikokouksensa Jyväskylässä. Yhdistyksen kevätlaulajaiset pidettiin toukokuussa, jonka jälkeen iloinen joukko keskisuomalaisia sotalapsia ja heidän läheisiään teki matkan Gotlannin saarelle.

Syyskauden aluksi Mikkelin seudun sotalapset tulivat vierailulle. Yhdessä Majakoskella kokoontuvien Hopeasiskojen ja -veljien kanssa tehtiin lokakuussa koko päivän kestänyt retki Mänttään. Vierailukohteina olivat Gösta- ja Gustaf-museot sekä Mäntän vuonna 1928 valmistunut kirkko. Matkalaiset ihastelivat taiteilija Alvar Cawénin maalaamaa alttaritaulua, johon kuvatut henkilöt, maisemat ja jopa lampaat olivat mänttäläisiä. Kirk-

kosaliin mahtuu 450 henkilöä ja salin kupoli kohoaa 13 metrin korkeuteen; kellotapuli peräti 37 metrin korkeuteen.

Uudelleen rakennettuun Jyväskylän settlementitaloon tutustuttiin marraskuussa ja kuun lopussa vietettiin tuokio Sotaorpojen kanssa laulellen joululauluja. Pikkujoulusta nautittiin Laukaassa Varjolan tilalla sekä teatterissa että ravintolan puolella.

Yhdistyksen jäsenmäärä oli pudonnut 49:ään. Jäsenten ikä ja sen mukanaan tuomat liikuntaelin- ja muut sairaudet olivat viimeisten vuosien aikana alkaneet verottaa jäsenmäärää ja monet muut paikallisyhdistykset olivatkin jo lopettaneet toimintansa.

2016

Vuoden ensimmäisessä jäsenkokouksessa tammikuussa palattiin edellisen kesän matkaan *Ahvenanmaalle*. Samuel Siren esitteli ottamiaan kuvia ja matkalle osallistuneet elivät hetken onnistuneen kesäretken tunnelmissa. Helmikuussa pidettiin vuosikokous, joka ei tuonut muutoksia henkilövalintoihin. Kokoontumispaikkana toimii edelleen Sepänkeskuksen Molekyyli-tila ja niin hallitus- kuin jäsenkokoukset pidetään edelleen kerran kuussa tiistaisin.

Hallitus keskusteli myös seuraavan vuoden tapahtumista, onhan kyseessä yhdistyksen 20. toimintavuosi. Yhdistyksen historiikki, jonka toimittavat Yrjö Teeriaho ja Sirkka Varpula, valmistuu ja päätettiin antaa yhdistyksen kaikille sotalapsille.

Hallitus päätti ehdottaa vuosikokoukselle Matti Pylvisen valitsemista yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi.

Maaliskuussa vierailijoita oli kaksi, Antero Ahonen ja Eero Kortelainen. He olivat tehneet pitkän ja uuvuttavan mutta mielenkiintoisen junamatkan *Siperian halki Kiinaan*. Huhtikuussa vieraili sairaanhoitaja Merja Pirttimäki Keski-Suomen sairaanhoitopiiristä. Hän opasti läsnäolijoita käyttämään

www.hyvis.fi -sivuja ja etsimään www.omahoitopolku.fi -osoitteen kautta yleistä terveys- ja yhteydenottotietoa, samoin kuin omaa terveyttä koskevia tietoja. - *Kevätlauluille* löytyi sopiva tilaisuus toukokuussa ja Tahditto-mat-yhtye avusti.

Syksyllä aloitettiin toiminta syyskuussa vierailemalla Vesilinnassa Harjun laella tutustumassa *Luontomuseoon*. Jyväskylän alueen vaihteleva topografia kävi hyvin selville pienoismallista. Lokakuun esitelmän piti puheenjohtaja Heikki Hänninen kertomalla *Uniapneasta*.

Arvo Käppi piti hyvin onnistuneen 155-kahvikonsertin maaliskuussa 2015 ja kertoi marraskuussa ensikonsertin antajan jännittäviä tunnelmia ja esitteli tilaisuudesta tehdyn cd-levyn. Yhteislaulutilaisuus Keski-Suomen sotaorpojen kanssa pidettiin marraskuussa Reaktori-salissa ja pikkujoulua vietettiin joulukuun 13. eli Lucian päivänä Hopealaisten kanssa Majakoskella. - Yhdistyksen taloustilanne on vakaa ja jäsenmäärä oli vuoden lopussa 46.

Vuoden 2017 vuosikokous hyväksyi yksimielisesti hallituksen esityksen ja kutsui Matti Pylvisen Keski-Suomen Sotalapsiyhdistys ry:n kunniapuheenjohtajaksi.

Tämän historiikin mennessä painoon ovat 20-vuotisjuhlat vielä edessäpäin. Kaavailuja on järjestää alkuvuodesta 2017 jäsenille perheineen tarkoitettu kotoinen tilaisuus, josta ei puheita ja etenkin muistelmia puutu. Yhdistyksessä on useita innokkaita laulajia, joten musiikkiakin varmaan kuullaan. Virallisempina ohjelmana on puheenjohtajan tervehdys ja historiikin esittely.

YHDISTYKSEN JÄSENMÄÄRÄT

37 perustajajäsentä			
1997	100	2007	80
1998	98	2008	79
1999	136	2009	78
2000	103	2010	80
2001	96	2011	78
2002	95	2012	70
2003	92	2013	60
2004	95	2014	59
2005	83	2015	49
2006	76	2016	46

VIERAILUKOhteina GOTLANTI, ITÄMEREN LUKKO JA VISBY, RUUSUJEN KAUPUNKI

Ruotsalaiset ovat sotilaskansaa. Täytyy vain palata ajassa taaksepäin Lützenin taistelussa vuonna 1632 kuolleen Kustaa II Aadolfin kunnianpäiviin. Hänen muistokseen nostamme lipun salkoon 6.11, Svenska Dagen. Olihan ruotsalaisilla useita rähinöitä Venäjän kanssa sen jälkeenkin Ruotsi-Suomen aikana – sehän on valtio, jota ei koskaan ole ollut olemassakaan, itsetunnossamme olemme vain nostaneet Suomi sanan tuohon mukaan. Ruotsi on sotimisiensa jälkeen keskittynyt hoitamaan ulkopoliittikkaansa taidolla ja säästänyt kansansa sotien kärsimyksiltä. Meillä lienee siihen osuutemme puskurivaltiona.

Viime aikoina on Ukrainan kriisi herättänyt ruotsalaiset, kuten muutkin ympäri maailman, pohtimaan miten Gotlannin voi käydä; sehän on sijainniltaan lähes Gibraltarin veroinen linnake, mutta sitä ei ole linnoitettu – ei sinne päinkään.

Keski-Suomen sotalapset ry:n ohjelmaan on kuulunut vuosittain tehdyt kesäretket. Ne ovat pääsääntöisesti suuntautuneet Viron kylpylöihin. Vasta vuonna 2015 matkasimme ensi kerran Ruotsiin, jonka olisi sijoituskohde-

maanamme luullut olevan käyntikohteiden kärjessä. Nytkin kohteena oli Gotlanti, missä ei kukaan ollut sotalapsena.

Me sotalapset, niin sotaan kuin nimemme viittaakin, astuimme maihin Visbyssä rauhanomaisissa merkeissä ja kiitollisina Ruotsille saadessamme aikanaan sodalta turvaa ja sosiaalista apuakin. Gotlantiin ei suomalaislapsia sijoitettu, koska se olisi ollut sodan keskellä liian vaarallinen paikka, kuten nykyisin koetaan olo Kaliningradin varjossa.

Toukokuun lopussa ei Gotlanti vielä avautunut meille ruusujen saarena, mutta muuten kukkaloistoa riitti. Saari koostuu lähes kokonaan lehdoista pohjoiskärjen tundramaiseen maisemaan saakka, siellä katajat luikertelevat maata pitkin vaivaiskoivujen tapaan.

Visby on saaren keskus ja turistipyydys. Sitä on ruvettu rakentamaan jo 1100-luvulla, mistä muistona on edelleen tarkoin varjeltu vanhaa kaupunkia ympäröivä muuri. Työttömyys on Gotlannissa Ruotsin korkein, samoin veroäyrikin! Nuoriso kaikkoo saarelta, koska töitä ei ole – tuttua meillekin.

Erikoiskohteeksi turisteille pari poikaa löysi vasta viisikymmentä vuotta sitten Lummerlanda Grottan – miljoonia vuosia vanhan tippukiviluolan, missä mekin kumarrellen kuljimme. Se ei ole mikään jokapäiväinen käyntikohde. Kirkkoja saarella on peräti 92, mutta pappeja vain 30, kirkollisia toimituksia vuorotellaan kirkosta kirkkoon. Me kävimme Lummerlandan kirkossa sisällä välttyäksemme sanonnalta ”kirkot katsotaan ulkoa ja kapakat sisältä”. Yllättävältä kuulosti että saari on keskellä Itämerta, mutta kala tuodaan etupäässä mantereelta. Sen sijaan Slitessä, saaren itärannikolla, on yksi Euroopan suurimmista kalkkikivilouhoksista; Paraisten kalkki jäänee kauas jälkeen. Mietityttämään jäi louhosta esittelevän taulun alareunassa ollut merkintä ”Heidelberg”, olisiko tässäkin saksalaisilla osuutta asiaan, vai oliko se vain kuulun painokonefirman mainos. Lampaita riittää, porkkanaa, parsaa ja perunaa viljellään, ruokokattoja on runsaasti. Ne kestävät kuulemma parikymmentä vuotta. Eräs merkillisimmistä kohteista, mihin turistikäynnit sidotaan, ovat raukit, ruotsiksi rauk. Ne ovat meren

rannoilla ja rantavedessä miljoonien vuosien vesimassojen hiomat, vaihtelevan muotoisia, useita metrejä korkeita kalkkikivipaaseja.

Siili on Gotlannin maakuntaeläin ja muratti maakuntakukka. Yhtään siiliä en nähnyt, muratteja kyllä. *Yki*

VISBY, VANHAA KAUPUNKIA

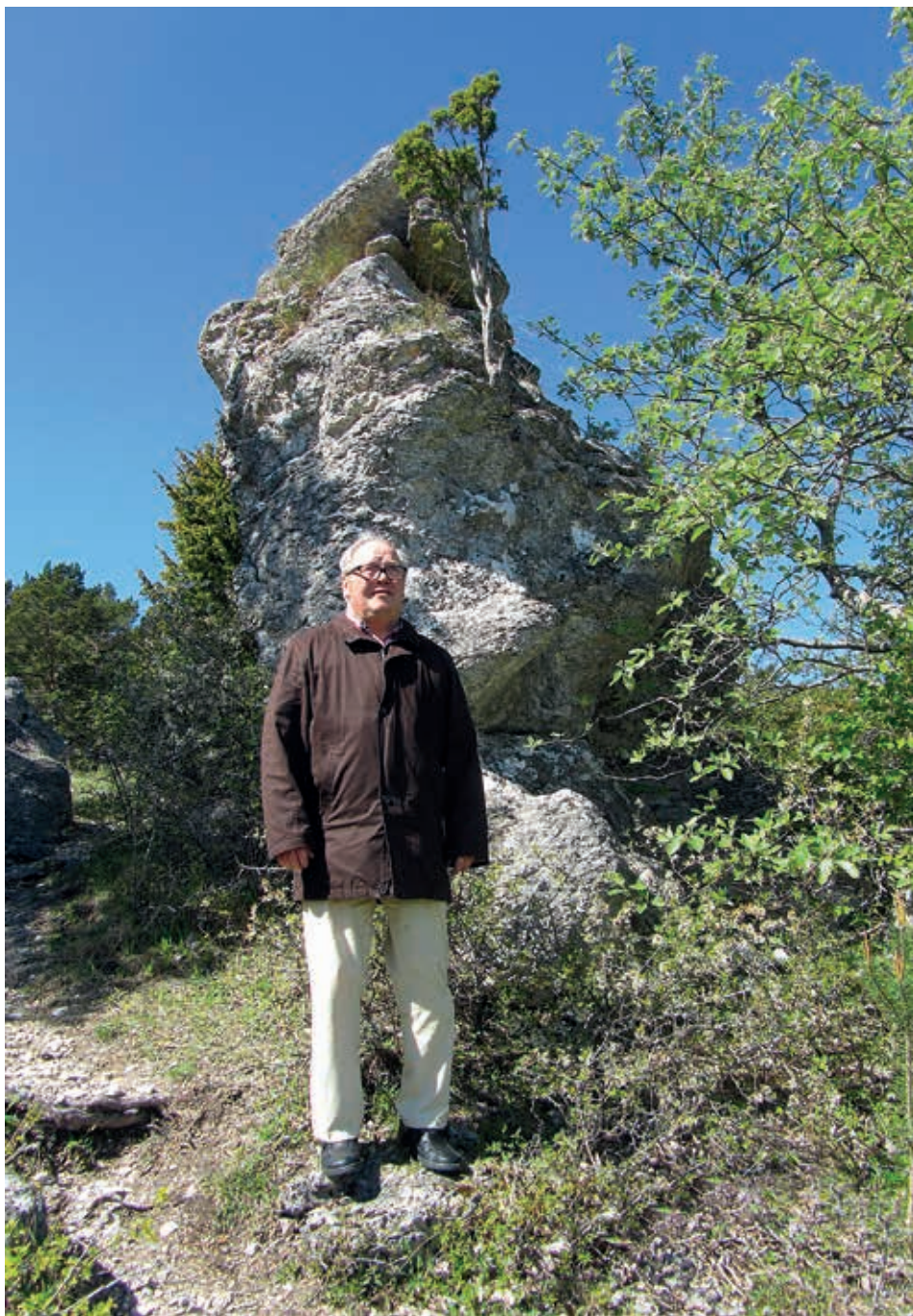
TUIJA LAUTTAANAHO, PITKÄAIKAINEN, LUOTETTAVA BUSSIEMÄNTÄMME JA
-KULJETTAJAMME

RAUKKIRANNALLA GOTLANNIN POHJOISKÄRJESSÄ

LUMMERLANDA GROTTAN, TIPPUKIVILUOLASSA LANKKU YLI VESIROT KON

PUHEENJOHTAJA HEIKKI HÄNNINEN JA RAUKKI

RUOTSINKIELEN KESKUSTELUKERHO

FM, kieltenopettaja Birgitta Könönen

Keski-Suomen Sotalapset ry oli päättänyt perustaa ruotsinkielen keskusteluryhmän syksyllä 2005 ja minut valittiin hankkeen vetäjäksi. Ryhmän muodosti 5-7 aktiivista, säännöllisesti kokoontuvaa osallistujaa. Mukana oli työssäkäyviä ja nuorempiakin harrastajia ja joskus ryhmän koko nousi 12 henkeen. Ydinporukan ruotsin kielen taito kehittyi vuosien varrella erinomaiselle tasolle. Alkuaikoina keskusteluun tuli usein taukoja – ruotsin kielen sanat eivät enää olleet muistissa ja sanakirjaa tarvittiin usein. Puhuttu ruotsin kieli oli aika lailla standardiruotsia, mutta ääntämisessä oli jonkin verran variaatiota ja ”skoonen murrettakin” saimme kuulla kun joku osallistujista kertoi jotain kasvattiperheestään.

Puhumiskynnystä ei mielestäni ollut; jos joku koki puhumisen vaikeaksi, hän ei viihtynyt ryhmässä ja lopetti. Joskus ryhmään osallistui henkilö, joka heti sanoi, että ”minä olen sitten kuunteluoppilaana, kun en osaa puhua kovin hyvin”. Henkilöt, jotka muodostivat ydinryhmän, puhuivat sujuvasti aiheesta kuin aiheesta. Yllättävää oli, miten paljon sotalapsiaiheesta riitti keskusteltavaa – mielestäni samat asiat ja aiheet toistuivat spontaanisti vuodesta toiseen, mutta se näytti olevan tarpeen. Ehkä keskustelu juuri ruotsin kielellä oli terapeutista.

Keskustelimme usein hyvin ajankohtaisista aiheista mm. Svenska Dagbladetin, Hufvudstadsbladetin ja Weekendavisenin lehtiartikkeleiden pohjalta. Aiheet käsittelivät ruotsalaista ja suomalaista elämää, asumista, ympäristöä ja kulttuuria. Yksi osallistuja kirjasi joka kerta muistiin keskustelun aiheet.

Keskusteluohjaajan roolissa opin hyvin paljon sotalapsista ja vanhoista ajoista. Rooli oli minulle mieluisa, haastava ja innostava. Koska isäni on Karjalan evakko Harlusta, myös oma sukuhistoriani avautui uudella tavalla vaikka en sitä tuntien aikana tuonut esille.

Sotalasten keskustelu oli luontevaa, vapaata ja itseohjautuvaa. Joskus minun piti huolehtia siitä, että jokainen saa tasapuolisesti suunvuoron. Ryhmän alkuaikoina oli parikeskustelua enemmän, loppuaikoina keskustelu oli vapaata, vaikka toisinaan joku halusi olla ”esilaulajana” tai runon esittäjänä ja esitti myös kysymyksiä kotona lukemiinsa teksteihin, mikäli hän ei ollut ymmärtänyt joitakin sanoja yms.

Muistan jonkun ehdottaneen, että keskustelun aihe päätettäisiin etukäteen ja osallistujille jaettaisiin siihen liittyvää tekstiä kotona luettavaksi. En kuitenkaan halunnut tehdä keskustelutilanteesta koulumaista ja liian ohjattua koska silloin en olisi voinut ottaa esiin ajankohtaisia aiheita samalla tavoin kuin olimme tehneet. Jo kopioiden ottaminen oli kustannuskysymys ja missä niitä olisin ottanutkaan. Olisin voinut ajoittain käyttää tunneilla kannettavaa tietokonetta ja datatykkiä, mutta halusin, että keskustelu olisi mahdollisimman huomaamattomasti ohjattua, spontaania ja luonnollista. Ja samalla kun etsii tietoja tietokoneelta, ei tietenkään pysty huomioimaan ryhmää.

Luulen, että minun ja sotalasten yhteinen aika keskustelukerhossa oli monin tavoin hedelmällinen. Keskusteluryhmä pystynee toimimaan myös ilman varsinaista ohjaajaa. Ainakin jonkin aikaa, mikäli kaikki kokevat saavansa äänensä kuulumaan.

SOTALASTEN KIELELLISET KOKEMUKSET

*Maisterintutkielma
Erja Kyckling*

Kielillä on ollut merkittävä rooli monen sotalapsen elämässä. Suurin osa heistä on oppinut uuden kielen sotalapseksi jouduttuaan, suurin osa on myös unohtanut suomen kielen samalla. Suomeen palatessa suomen kieli on opeteltu uudestaan, ja sotalapsena opittu kieli on joko säilynyt tai unohdettu. Sotalasten kielelliset kokemukset ovat erityisiä sekä yksilöiden kannalta että Suomen sosiaalihistoriassa.

Näistä syistä tutkin maisterintutkielmassani (tuttavallisemmin gradusani) sotalasten kielellisiä kokemuksia. Olen Erja Kyckling ja opiskelen tekstin kirjoitushetkellä (heinäkuussa 2016) Jyväskylän yliopistossa äidinkielen ja kirjallisuuden opettajaksi. Pääaineeni on suomen kieli, ja minua kiinnostavat myös monikielisyys ja kielten oppiminen. Tutkimukseni koskee Suomeen palanneiden sotalasten kieliin liittyviä muistoja ja kokemuksia, ja esimerkiksi sitä, miten sotalasten kokemukset ovat vaikuttaneet heidän kielitaitoonsa ja kielten oppimiseen. On myös mielenkiintoista tietää, mitkä kielet (esim. suomi, ruotsi) ovat olleet sotalapsille tärkeitä elämän varrella ja miksi. Sotalasten kieliin liittyviä kokemuksia on tutkittu jonkin verran aiemminkin. Tutkimusta sotalapsista tarvitaan kuitenkin lisää. On myös tärkeää tallentaa historian tapahtumia ja sotalasten muistoja. Tutki-

musta tarvitaan myös siksi, että sotalasten kokemusten avulla voidaan kenties ymmärtää paremmin Suomeen sodan keskeltä muuttavien ihmisten kieliin liittyviä kokemuksia.

Otin yhteyttä Keski-Suomen sotalapset ry:hyn marraskuussa 2015. Yhdistys välitti haastattelupyyntöni ystävällisesti jäsenistölle sähköpostitse. Sain kahdeksan yhteydenottoa vajaassa viikossa, ja tämä nopeus yllätti minut täysin! Olen hyvin iloinen siitä, että monet yhdistyksestä osoittivat kiinnostusta tutkimustani kohtaan ja halusivat kertoa omista kokemuksistaan. Koska maisterintutkielma on kovin rajallinen tutkimus, en valitettavasti pystynyt ottamaan enempää haastateltavia. Keräsin aineistoni haastatteleamalla minuun yhteyttä ottaneet sotalapset joulukuussa 2015 ja tammikuussa 2016. Tunnelma jokaisessa haastattelussa oli hyvä. Äänitettyä aineistoa kertyi 13,5 tuntia. Tutkimukseen osallistui kahdeksan Ruotsista Suomeen palannutta sotalasta, jotka ovat syntyneet vuosina 1934–1941. Haastateltavat oli lähetetty sotalapsiksi noin 1,5–8-vuotiaina, ja he olivat olleet Ruotsissa eri pituisia aikoja, noin 4 kuukaudesta yli 5,5 vuoteen.

Tutkimukseni on nyt heinäkuussa 2016 vielä kesken. Alustavasti voi kuitenkin sanoa, että tutkimukseen osallistuneilla sotalapsilla on sotalapsiajasta pääasiassa hyviä muistoja. Kaikilla osallistujilla on samansuuntaisia kokemuksia ruotsin kielen oppimisesta: kieli on tarttunut nopeasti ja huomaamatta. Suurin osa osallistujista on käynyt koulua Ruotsissa. Ikävimmat muistot sotalapsiajasta liittyvät Suomeen paluuseen, sillä moni olisi halunnut jäädä Ruotsiin. Suomeen palattuaan haastattelemani sotalapset ovat huomanneet olevansa ummikkoja, ja suomen osaamattomuus on saatettu kokea häpeälliseksi esimerkiksi koulussa. Suomen kieli on palautunut tai opittu uudelleen lähipiirin tai opettajan tuella.

Merkittävimmät erot tutkimukseen osallistujien välillä liittyvät ruotsin kielen taitoon. Osa osallistujista on aktiivisesti käyttänyt ruotsia läpi elämän, esimerkiksi työelämässä ja ruotsalaisten tuttavien kanssa. Suurimmalla osalla osallistujista ruotsi on unohtunut vähitellen käyttämättömänä. Monet haastattelemani sotalapset osaavat myös muita kieliä, esimerkiksi

englantia. Sotalapsuus on kenties innostanut muiden kielten opiskeluun myöhemmin elämässä. Alla on ote yhdestä haastattelusta. Helmi (nimi muutettu) kuvaa sotalapsuutta tärkeänä kokemuksena:

Tutkija: *Mikä merkitys niillä [sotalapsikokemuksilla] on ollu teiän elämälle?*

Helmi: *No, varmasti, positiivinen merkitys mä luulen että. mä luulen että ilman sitä niin, mä olisin aika paljon köyhempi, jotenkin sisäisesti. ihan sen takia et mä olen saanut kaksi kieltä. siis toisen kielen, ja sitten, sen kulttuurin mikä siellä oli, ja nähnyt vähän maailmaa. [- -] yleensä se että on saanu sen kokemuksen, siellä. ja sitten. sitten, sisäistänyt sen että se on tuolla, mukana koko ajan ja, ja säilyy, muistoissa niin, kyllä se on ollu, oikeen semmonen elämän rikkaus.*

Tutkimukseni perusteella vaikuttaa siltä, että sotalapsikokemukset ovat monelle sotalapselle olleet eri tavoilla tärkeitä ja merkityksellisiä kielten oppimisen ja uuteen kulttuuriin tutustumisen kannalta. On kuitenkin tärkeää huomioida, että tutkimukseni tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin sotalapsiin, sillä tässä tutkimuksessa on haastateltu vain kahdeksaa sotalasta. Kaiken kaikkiaan jokaisen sotalapsen kokemukset ovat yksilöllisiä. Tutkimukseni jälkeen keräämäni aineisto tallennetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) arkistoon myöhempää tutkimuskäyttöä varten.

Valmis tutkimukseni on kaikkien luettavissa viimeistään keväällä 2017 osoitteesta <https://jyu.finna.fi/> (tutkimus löytyy hakemalla nimeäni). Kaiken kaikkiaan olen todella kiitollinen siitä, että Keski-Suomen sotalapset ry auttoi minua haastateltavien löytämisessä ja sain kuulla sotalasten monenlaisista hienoista, unohtumattomista ja koskettavistakin kokemuksista. Toivon, että omalla tutkimuksellani pystyn välittämään tietoa ja ymmärrystä kaikille sotalapsista kiinnostuneille.

HAASTATTELUT

Lukuisat yhdistyksemme jäsenet ovat kertoneet oloistaan sijaiskodissaan sekä taustoistaan Suomessa jättäen A4 verran kirjallista dokumenttia arkistoitavaksi. Muutamaa olemme osin lainanneet näytteeksi tähän kirjaan. Kaikkia emme ole tähän mahduttaneet osin myös siksi, että vastavia muisteluita oli jo ensimmäisessä kirjassa ”Pitäkää mukuloista huolta”. Muutamia jäseniä on Yrjö Teeriaho haastatellut henkilökohtaisesti. Aloite kokemusten keräämisestä tuli Leena Tammiselta.

Matti Pylvinen

Keski-Suomen sotalapsiyhdistys ry:n
perustajajäsen, pitkäaikainen puheenjohtaja ja
kunniapuheenjohtaja vuodesta 2017

– Olen syntynyt vuonna 1931 Laukaassa. Perheessämme oli kolme poikaa ja sodan alettua me kuulimme lasten mahdollisuudesta päästä Ruotsiin. Olimme tietenkin heti intoa täynnä. Asuimme silloin Jyväskylän Lohikoskella. Me pojat hankimme omatoimisesti viranomaisilta kaikki tarvitta-

vat paperit kunnes ei puuttunut enää kuin vanhempien suostumus allekirjoituksineen. Heille lähtösuunnitelmamme tuli täytenä yllätyksenä, mutta puhumalla siitä selvittiin ja matkaan päästiin.

Marraskuinen matkareittimme vuonna 1941 oli Jyväskylä-Turku-Tukholma-Östersund-Skärvången. Skärvång sijaitsee Jämtlandissa, jossa Norjan tunturit näkyivät pihaan.

Perillä elämä oli aivan uutta ja toisenlaista, ei ainoastaan kielen puolesta, vaan koko ympäristö oli muuttunut. Oli tunturikylä, maatalo, eläimiä – kettuja, oma kauppa ja suuri oma huone. Kuukausi saapumiseni jälkeen oli jouluku. Sekin oli unohtumaton. Kotona Suomessa olin tottunut vain yhteen lahjaan, täällä sain lahjoja lukemattoman määrän ja jouluruokaakin oli ennen näkemättömästi. Aloitin koulun käynnin kahden kuukauden päästä. Kaikki oli vaikeaa, laskentoa ja liikuntaa lukuun ottamatta.

Palasin Suomeen syyskuussa 1942. Toinen matkani vuonna 1946 kohdistui samaan paikkaan, missä toimin kettufarmin hoitajana vuoteen 1947. Olisin viipynyt mielelläni pidempäänkin.

Yrjö Teeriaho:

– Olit perustamassa Keski-Suomen Sotalapset ry:tä 1997 ja tulit valituksi sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Yhdistyksen perustamistilaisuudessa kirjaston Minnansali oli tupaten täynnä, oli muitakin kuin sotalapsia – sotaorpojakin.

Matti Pylvinen:

– Innostus vapaaehtoiseen työntekoon ja sotalapsuuden kokemustensa kertomiseen oli valtava. Heti alkuun meillä oli edessä suuri ponnistus, yhdistyksen ensimmäisen sotalapsikirjan teko. ”Pitäkää mukuloista huolta”-kirja ilmestyi 2000 ja siitä jouduttiin ottamaan toinen painos 2004, sillä muuten ei edessä olevilla kolmipäiväisillä Sotalapsipäivillä olisi ollut mitään myytävää. Sotalapsipäivien järjestäminen oli nuorelle yhdistyksellemme suuri urakka. Päivät onnistuivat kuitenkin yli odotusten, kiitos jäsenistön aktiivisuuden.

Teeriaho:

– Sinuthan kutsuttiin vaimosi Eiran kanssa vuoden 2010 itsenäisyyspäivän juhliin presidentin linnaan edustamaan sotalapsia. Se oli suuri huomionosoitus sotalapsille ja saamasi edustustehtävä lämmitti erityisesti yhdistyksemme jäseniä. Tilaisuudesta on kerrottu Sotalapsi lehdessä 1/2011.

Matti Pylvinen muistaa tuon tärkeän ja ainutlaatuisen edustusvelvollisuuden ja kertoo vielä, että on työskennellyt Jyväskylän kaupungin Nuorisotoimen johtajana ja jäänyt eläkkeelle Lääninhallituksen Nuorisotoimen esittelijän virasta.

MATTI PYLVINEN PIKKUJOULUJUHLASSA V. 2014

Heikki Hänninen

K-S sotalapsiyhdistys ry:n puheenjohtaja

Naapurinpoika olikin kaksoisveljeni!

– Olin reilut viisi vuotta sotalapsena Ruotsissa, Kristianstadin lähellä. Tämä Gunnar Anderssonin perhe oli varakas ja asui suurehkoissa maalaistalossa Ainedal, Knislingenissä. Lähinaapurina olevassa maalaista maalaistalossa asui saman ikäinen suomalaispoika Hannu. Vasta palattuamme Suomeen syksyllä 1948 kuulumme olevamme kaksoisveljiä! Eipä sitä kukaan ollut meille kertonut, emmekä sitä itse tiedostaneet, siihen olimme liian pieniä lähtiessämme. Olemme syntyneet elokuussa 1941 Äänekoskella, Hannu tunnin minua vanhempana.

YHDISTYKSEN PUHEENJOHTAJA HEIKKI HÄNNINEN

Kun meidät vuonna 1943 vietiin Ruotsiin, olimme puolentoista vuoden ikäisiä ja palatessamme täyttäneet 7 vuotta ja aloittamassa koulunkäynnin. Lääkäri ja terveydenhoitaja vaikuttivat suuresti siihen, että meidät alun perin toimitettiin matkaan noin kovin nuorina. Aluksi jouduimmekin useiksi kuukausiksi hoitolaitoksiin Tukholmassa ja sieltä vielä Kristianstadin keskussairaalaan, koska olimme keuhkokuumeen jäljiltä hyvin heikkokuntoisia.

Ruotsin-matkalla oli mukana myös meitä vuotta vanhempi veljemme Erkki; hänet sijoitettiin kauppiasperheeseen Trelleborgiin. Erkki jäi pysyvästi Ruotsiin. Perheeseemme kuuluivat lisäksi 1943 syntynyt Pekka ja 1946 syntyneet kaksoistytöt Sirkka-Liisa ja Marja-Leena.

Meille kävi kuten muillekin sen ikäisinä sotalapsiksi joutuneille: kotimme ja ”vanhempamme” olivat Ruotsissa. Suomeen tullessamme oli elintoimien ero järkyttävä, olo ummikkona vielä lisäsi sitä. Ruotsin äiti saattoi

meidät Turkuun. Äänekoskella oli isä meitä vastassa hevosella työkärryneen. Isä oli syntynyt Kivennavalla. ”Olkoon mies vaikka Kivennavalta”, oli vanha käytetty sanonta.

Ruotsissa viettämäni aikaa lukuun ottamatta olen asunut koko ikäni Keski-Suomessa. Elämäntyöni olen tehnyt myyntimiehenä Jyväskylässä, koulutuksenani kauppateknikko. Pitkäaikaisin ja merkittävin työnantajanani on ollut Valio. Autoja ja Coca-Colaakin on tullut myytyä, erikoisuutena voinen mainita juustomestarin apulaisena olon Äänekoskella!

Harrastuksistani päällimmäisinä ovat olleet hiihto, Lapin vaellukset ja lukeminen – olen Päätalofani. 17 ikävuoteen asti kuului harrastuksiini myös paini. Ulkomaanmatkat ovat osaltaan vieneet aikaani. Olen tehnyt yhteensä 82 ulkomaanmatkaa ja kohteina ovat olleet lähes kaikki Euroopan maat sekä Kiina ja Afrikan puolella Tunisia.

Olen ollut Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen jäsenenä sen perustamisesta alkaen. Hallituksen jäsenenä olin vuoden 2008, varapuheenjohtajaksi minut valittiin vuosina 2009–2011 ja puheenjohtajana aloitin vuonna 2012.

Paikallisyhdistyksen puheenjohtaja kuuluu automaattisesti myös Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton hallitukseen. Se olikin erinomainen näköalapaikka koko Suomen sotalasten kenttään, joka on hyvää vauhtia harvenemassa. Keskusliitto lopetti toimintansa vuoden 2015 lopussa, jolloin loppui myös Sotalapsi-lehden ilmestyminen. Toimijoita ei enää löytenyt, ovathan myös monet jäsenyhdistykset lopettaneet toimintansa.

Keski-Suomen Sotalapset ry kuuluu maan vireimpiin paikallisyhdistyksiin ja olen kokenut sen tehtävän ja toiminnan tärkeäksi. On ollut todella mielenkiintoista toimia puheenjohtajana tässä hyvässä porukassa. Yhteishenkeä ovat olleet kohottamassa useat kulttuurimatkat kotimaassa ja naapurimaahan Viroon suuntautuneet retket, sokerina pohjalla Gotlanti ja Visby. Ykköseksi mielestäni kuitenkin nousee käyntimme Ahvenanmaalla. Unohtaa ei sovi monipuolisia jäsentilaisuuksiamme ja niissä pidettyjä esitelmiä.

Daisy Holopainen

Keski-Suomen sotalapsiyhdistys ry:n perustajajäsen
ja ensimmäinen sihteeri

– Tein kaksi eri matkaa Ruotsiin. Ensimmäinen kesti vuoden 1942 maaliskuusta vuoden 1943 maaliskuuhun. Toinen matka oli pitempi, sillä lähdin elokuussa 1944 ja palasin syyskuussa 1946. Molemmat matkat alkoivat Kuopista ja päättyivät Länsi-Götanmaalle, Lerumiin. Sieltä jatkoin Bollebygdin kuntaan, Tollsjön pitäjän Sjögaredin kylään.

Sijoitusperheitä minulla oli kolme: ensin leskirouva Ida Olsson, jonka luota siirryin Larssonin perheeseen, johon myös v. 1938 syntynyt sisareni oli sijoitettu. Toisella matkalla oltiin jälleen Larssonin perheessä. Suomen ja Ruotsin

kodit edustivat kannanotoiltaan kaikin tavoin ääripäitä. Kotona Suomessa vanhempani olivat ateisteja, Ruotsissa perheet olivat erittäin uskonnollisia.

– Suomessa oltiin kaupunkilaisia, Ruotsissa maalaisia. Mutta molemmat kodit ovat olleet mieluisia, kertoo Daisy ja muistelee sotalapsimatkaansa:

– On sota ja me olemme matkalla Ruotsiin. Sota sanoo jotakin, Ruotsi ei yhtään mitään, mutta me pääsemme ajamaan junalla. Sisareni kanssa meillä on ihan oikeat matkalaukut, sellaiset lasten matkalaukut. Isommassa, josta minä pidän huolen, ovat vaatteemme, pienemmässä, jonka sisareni jaksaa juuri ja juuri kantaa, ovat eväämme. Laukku hukkuu kaiken hulinan keskellä, sinne menivät äidin leipomat nukkepullaleetat. Että tuo mokoma pentu ei voinut paremmin huolehtia laukusta, onneksi se ei sentään itke. Tuntuu kuin kaikki itkisivät. Lottatädit vain touhuavat, antavat meille laput kaulaan, sitten vain junaan. Minne hävisi saattajamme, meille ei vilkuta kukaan...

DAISY HOLOPAINEN

Daisy jatkaa pienen tytön muistelmia:

– Olemmeko nyt laivassa? Kaulassamme olevien pahvien mukaan meidän täytyy pysytellä laivassa tietyllä paikalla, ei saa juoksennella yläkannelle eikä sieltä alas. Sisareni karkaa minulta, vilkaisen yläkannelle, siellä hän on. Juoksen perässä ja saan hänet kiinni. Varovaisesti rappusissa taluttaen lähden viemään häntä omalle kannellemme, silloin meidät tavoitetaan. Vaivoin saan selitettyä olevamme sisaruksia ja kuuluvamme yhteen. Tui-man ilmeen kanssa meidät kiskaistaan alas. Sydän ihan väpättää, pystynkö huolehtimaan siskostani. En pystynyt. Sanovat, että hänellä on silmätauti. Ei hänellä koskaan ole ollut mitään silmätautia, keksivät varmaan sen. Täti ja setä, joiden luona nyt asun, sanovat sisareni palaavan pian luokseni, näyttävät vaatteitakin joita ovat hankkineet. Miten kauniita ne ovatkaan: päällystakki tummansinistä kangasta, takin taskuissa kukkakuviot, hattu on samaa kangasta, leuan alta solmittava. Hatun molemmilla korvallisilla toistuvat samat kukkakuviot kuin takin taskuissakin. Voi miten hieno sisareni on, kun hän tulee sairaalasta. Sisareni hymyilee minulle, tuntuu hyvältä taas saada taluttaa häntä.

Daisy jatkaa:

– Ruotsissa oli niin paljon asioita, että Suomen koti melkein unohtuu.

Kerran joku kysyi

– Minkälainen on sinun isäsi?

– Isä on sotilas.

– Mitä muuta hän tekee?

Mitähän minun isäni tekee... hän on varmaan poliisi, kun hän kerran on sotilas ja niin urhoollinen.

– Isä on poliisi

– Poliisi? Minkä näköinen isäsi on?

– Isä on suuri ja vahva!

– Tulemme kotiin, Suomeen. Onko äiti vastassa, tunnenko minä äidin? Asemalaiturilla on paljon ihmisiä, en näe äitiä. Äiti! Äidillä on kyynleet silmissään. Hän sanoo jotain ja rutistaa taas. En ymmärrä mitä hän puhuu. Siskoa hän rutistaa enemmän kuin minua. Niin on hyvä, minähän olen jo iso tyttö.

Astumme kotiin, se tuntuu tutulta. Siellä on keittiö ja kammari, vesihanaa ei ole, vesisanko on nostettu ylös hellan kupeeseen. Äiti on kattanut pöydän. Yritän käyttäytyä kohteliaasti niin kuin Ruotsissa on opetettu. Onkohan nyt oikea ruoka-aika. Ruotsissa on luultavasti elva-kahvit. Elva-kahvilla ei tarvitse lukea ruokarukousta, mutta oikean ruoan aikana pitää. Ehkä on nyt kuitenkin parasta siunata, annan siskolle merkin. Panemme kädet ristiin ja luemme pöytärukouksen. Äiti katsoo kummissaan, mutta ei sano mitään. Sitten tulee toinen pulma. Pitääkö kiittää kädestä pitäen vai riittääkö niiaaminen? Otamme varman päälle. Menemme äidin luo ja ojennamme kätemme – Tack för maten.

Suomessa ei ole ruoka-aikoja eikä aina ruokaakaan. Me emme kuulu kirkkoon, meitä ei ole kastettu. Tuosta minä en ymmärrä yhtään mitään. Illalla supisen iltarukouksen aivan hiljaa. Onkohan Jumala vihainen, kun en ole joka ilta muistanut rukousta? Missähän huomenna on kirkko?

Isä on tullut kotona käymään. Hän on ihan isän näköinen, silmälasit tekevät hänet niin viisaaksi. Isä on hyvin rohkea, siltä minusta tuntuu. Isä on vain hetken kotona, yhden yönkö vain? Hän tuo tullessaan jotain imelää leipää, eikö siellä sodassa olekaan puutetta ruoasta. – Ei minulla mitään hätää ole, minä tulen taas, kun saan lomaa, sitten isä on poissa.

Me lähdemme takaisin Ruotsiin.

Daisy Holopaisen 42-sivuinen kirjoitus on kokonaaisuudessaan tallennettu Keski-Suomen Sotalapset ry:n arkistoon.

Arvo Käppi

Keski-Suomen sotalapsiyhdistys ry:n varapuheenjohtaja ja pitkäaikainen rahastonhoitaja sekä Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton varainhoitaja.

– Talvisodan syttyessä asuimme Karjalan kannaksella Vuokselassa yhden huoneen mökissä, kertoo Arvo Käppi ja jatkaa

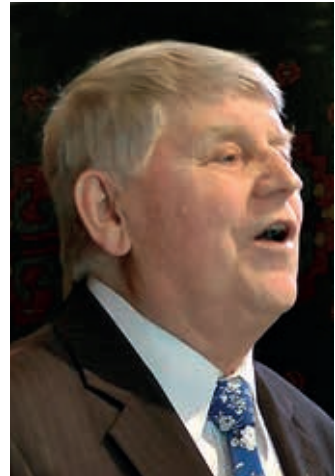
– Meitä oli viisi lasta, nuorin kolmen kuukauden. Evakkomatkalle jouduimme lähtemään niin kiireellä, ettemme voineet ottaa mukaan kuin vain sen, mitä kantamalla saatiin vietyä. Karja jäi navettaan. Takaisin palasimme 1942.

Perheemme viidestä lapsesta tuli sotalapsia. Vanhin, Sirkka, oli syntynyt 1930 ja häntä tarvittiin kotona nuorimpia hoitamaan. Itse lähdin sisareni Raijan kanssa ensimmäiselle matkalle Turusta Tukholmaan S/S Arcturuksella kesäkuussa 1942.

Haastattelijana toiminut Yrjö Teeriaho huomauttaa tähän, että hän oli matkannut samalla laivalla, tosin Tukholmasta Tanskaan junalla.

Sijoituspaikkamme oli Göteborgin korkeudella oleva maalaiskylä Asklanda. Suuremmat lähipaikkakunnat olivat Vårgårda, jonne oli 15 km ja Borås, jonne oli 40 km. Asuimme sisareni kanssa muutaman kilometrin päässä toisistamme. Suomen kieli unohtui ja meistä tuli täysin ruotsinkielisiä. Asuin maatalossa, jonka omisti vuonna 1889 syntynyt Gunnar Andersson. Perheessä oli neljä omaakin lasta, mutta he olivat huomattavasti minua vanhempia.

– Paluumatka Vuokselaan tapahtui elokuussa 1943 Haaparannan kautta Viipuriin, oli siinä junamatkaa. Elokuussa 1942 oli perheeseemme syntynyt kuudes lapsi, Raimo. Aloitin kansakoulun Vuokselassa 1943. Muut

ARVO KÄPPI KAHVIKONSERTISSAAN V. 2015

sisareni, Niilo ja Raimo lähtivät ensimmäiselle Ruotsin matkalleen ja Raija toiselle 1944. Raimo joutui meistä muista eroon Uumajan lähelle. Kun Karjala tyhjennettiin, jouduimme siirtolaisina Pihlajavedelle. Lähdin veljeni Pentin kanssa toiselle Ruotsin matkalleni, joka Pentille oli ensimmäinen, saman vuoden syyskuussa. Tällä kertaa matkustimme Vaasasta Uumajaan ja sieltä tuttuun Ausklandiin. Koska veljeni Niilo oli sijoitettu Gunnar Anderssonin taloon, sijoitettiin minut hänen veljelleen Gustafille. Veljeksien talot olivat aivan vierekkäin. Olimme kaikki neljä sisarusta samassa kylässä ja tapasimme toisiamme. Pentti oli tuolloin jo kymmenvuotias ja osasi pitää yhteyttä kotimaahan. Hän kävi muissakin taloissa kääntämässä kirjeitä suomeksi ja ruotsiksi. Kylällä oli muitakin suomalaislapsia. Jatkoin koulunkäyntiäni toiselta luokalta ja kävin vielä kolmannen ja aloitin neljättä luokkaa ruotsalaista koulua. Pentti säilytti osittain suomenkielen taitonsa. Me muut olimme taas kerran ruotsalaistuneet.

Kyläyhteisö oli tyypillinen 1940-luvun maalaiskylä, jossa elettiin pelkäämään maanviljelyllä ja karjanhoidolla. Kylän väki oli myös hyvin uskonnollista, minkä johdosta suomalaislapsia haluttiin auttaa. Jouduimme lähes samankaltaisiin olosuhteisiin mihin olimme kotimaassa tottuneet. Tämä varmaan auttoi meitä sopeutumaan moniin muuttoihin. Raija ja Niilo palasivat Suomeen kesäkuussa, Raimo heinäkuussa ja minä Pentin kanssa syyskuussa 1946. Vanhempamme olivat sillä välin muuttaneet Suomenselälle: evakkoja siirrehtiin noina aikoina paikasta toiseen. Evakkomatkan aikana oli perheeseemme syntynyt seitsemäs lapsi, Kaija.”

Yrjö Teeriaho on kuullut Arvon veljestä:

– Sotalapsitarinanne ei vielä päättynyt, siitä kertoo tässäkin kirjassa oleva äitinne Lastensiirtokomitealle lähettämä kirje ja siihen tullut vastaus. Raimo-veljesi palasi nelivuotiaana Ruotsiin ja adoptoitiin siellä. Viisitoista vuotta myöhemmin Arvo löysi hänet Uumajasta nimeltä Raimo Karlsson. Raimo ei tiennyt edes syntyneensä Suomessa, saatikka mitään sisaruksistaan!

Arvo jatkaa kertomustaan:

– Myös Pentti palasi Ruotsiin, kun ei päässyt Salossa oppikouluun. Hän valmistui Göteborgin yliopistosta filosofian maisteriksi 1968.

Uudella evakkomatkallemme Tyrvännön Siukolaan 1948 syntyi vielä kahdeksas lapsi, Pekka. Perheemme ensimmäinen lapsi Niilo oli syntynyt jo 1928, mutta hän oli kuollut 1936. Häntä en tietenkään muista. Äiti synnytti siis kaikkiaan yhdeksän lasta.

Vanhempamme olivat ostaneet korvaus- ja lainarahoilla pienen maa- paikan Tyrvännön pitäjän Siukolan kylästä. Peltoa oli 7 ja metsää 10 hehtaaria, rakennuksia ei ollut. Pakkasimme kahteen junavaunuun eläimet ja vuoden sadon – heinät ja viljan ja matkustimme tavaravaunuissa Parolan asemalle, josta edelleen kuorma-autoilla Siukolaan. Äiti oli matkamme aikana sairaalassa. Jouduimme alkuun asumaan alkeellisissa oloissa. Nukuimme kaikki 10 henkeä samassa huoneessa... Sitten rakensimme saunan, kodin ja muut tilat asumista ja maanviljelystä varten.

Yrjö Teeriaho toteaa:

– Sotalapsi- ja evakkotaivaltanne ei hengästymättä pysty lukemaan! Olit perustamassa Keski-Suomen Sotalapset ry:tä 1997 ja siitä alkaen ollut aktiivisesti mukana sen toiminnassa. Sanoit, ettei sinulla ollut pakottavaa tarvetta yhdistyksen perustamiseen, mutta olet kuitenkin tehnyt hullun lailla hommia yhdistyksen hyväksi. Oletkin todennut, että olet yhdistysten mies ja haluan olla siellä missä voi vaikuttaa. Olet vaikuttanut myös Sotalapsien Keskusliitossa ja olet mukana perustamassa sotalasten verkkomuseota. Laulu on noussut merkittävään asemaan harrastuksissasi, pidit jopa oman juhlakonsertin.

Arvo Käppi on tehnyt elämäntyönsä yhdessä vaimonsa Tessan kanssa kodinkonekauppiaana.

Ritva Aaltokallio

o.s. Raitio

Toiminut Keski-Suomen Sotalapsiyhdistys ry:n
sihteerinä vuodesta 2001 alkaen

– Lähdin Varkaudesta Ruotsiin toukokuussa 1942. Olin tuolloin 3,5 vuotta vanha ja matkus-
tin yhdessä sisareni kanssa. Lupasin äidilleni
huolehtia vuotta nuoremasta sisarestani! Tu-
rusta matkasimme Arcturuksella Tukholmaan
ja sieltä junalla Kungsörin kauppalaan Mäla-
ren rannalle, noin 30 km Eskilstunasta länteen.
Näin minulle on kerrottu, itse en muista mat-
kasta enkä Tukholmassa suoritetuista terveys-
tarkastuksista mitään. En muista sitäkään miten
”mamma” minut valitsi. Hän oli jäänyt leskeksi
vuonna 1940 ja perhe oli lapseton. Hän asui yk-
sin suuressa valkoisessa talossa. Mammani appi

3,5 VUOTIAS RITVA SOTALAP-
SENA

oli perustanut 1910 yrityksen Östlunds Maskinfabrik, joka oli kolmen Öst-
lundin omistuksessa, joista yksi oli mammani edesmennyt puoliso.

Sisareni pääsi samaan kauppalaan rakennusmestari-perheeseen, jossa ei
myöskään ollut omia lapsia. Kaikkea en enää muista mutta suomen kie-
li unohtui, samoin vanhempani ja pikkuveli. Jälkeenpäin ajateltuna se on
kuitenkin ollut onnellista aikaa. Kesäisin olimme usein mamman sisaren
huvilalla Jägaråsenissa, missä minulla oli paljon ikäisiäni leikkikavereita.

– Sodan loputtua lähti sisareni 1945 syksyllä takaisin Suomeen. Minä
aloitin kuitenkin koulunkäynnin Kungsörissä ja palasin Suomeen vasta ke-
vällä 1946 käytyäni siellä ensimmäisen luokan. Koko luokkani oli minua
asemalla saattamassa, kun kotiinlähtö koitti. Neljä vuotta tuli täyteen Ruot-
sissa. Mamma lähti saattamaan minua Jyväskylään asti ja oli täällä muuta-
man päivän hotellissa.

Kotiinpaluu oli kamalaa! Pieni asunto 27 m², jossa asui viisihenkinen perhe. Ruokakin oli aivan erilaista mihin olin tottunut. Sitten sairastuin vielä vesirokkoon. Muistan että olimme saattamassa mammaa asemalla, kun hän lähti kotiin. Itkin ja huusin ja olisin lähtenyt mukaan jos vain olisi päästetty! Äitini kertoi mamman halunneen adoptoida minut, mutta vanhempani eivät suostuneet. Ymmärrän hyvin kuinka vaikeaa on täyty-
nyt olla pienen lapsen luovuttaminen neljäksi vuodeksi Ruotsiin ja sitten mamman, jota pidin äitinäni, luovuttaa minut takaisin Suomeen.

Minä olin kokonaan unohtanut kaiken täällä olevan. Koska sisareni oli tullut Suomeen aikaisemmin ja jo oppinut kielen, toimi hän tulkkinani. Aloitin kuitenkin Cygnaeuksen koulun ensimmäisellä luokalla yhdessä sisareni kanssa. Pääsin siirtymään jo joululta toiselle luokalle, kun olin oppinut suomen kielen ja osasin laskea sataan.

Kävimme usein Kungsörissä ja olin jatkuvassa kirjeenvaihdossa mamman kanssa – myös hän kävi useamman kerran täällä. Mamma kuoli vuoden 1994 maaliskuussa 94-vuotiaana. Olimme mieheni kanssa hänen hautajaisissaan.

Kaikesta kokemastani olen erittäin kiitollinen, olenhan saanut turvallisen lapsuuden ja toisen äidinkielen, joka on säilynyt edelleen. Pala sydämestäni kuuluu edelleen Ruotsiin ja Kungsöriin sekä kaikille ihanille Ruotsin sukulaisilleni.

Yrjö Teeriaho jatkaa Ritvan haastattelua:

– Olet vaikuttanut pitkään Keski-Suomen sotalapsissa ja pitänyt sihteerinä asiat järjestyksessä. Miten sotalapsi tausta on vaikuttanut elämääsi?

– Käytännössä kielitaito on ollut minulle tärkeä, sillä työskentelin matkatoimistovirkailijana. Sotalapsiyhdistyksessä olen saanut jakaa kokemuksia toisten sotalasten kanssa.

Ritva Aaltokallion sotalapsuudesta on ollut pitkä haastattelu muun muassa ET-lehden numerossa 6/2009. Ritvan löytää myös Sotalasten verkkonäytelyn sivulta www.sotalapset.fi, Minun tarinani.

Aino Maria Jousisalo

o.s. Hyvärinen

Keski-Suomen sotalapsiyhdistyksen monivuotinen tiedottaja

Aino muistelee sotalapsi-kokemuksiaan:

– Olen syntynyt 1937 Sortavalan mlk:n Uu-
dessakylässä. Vanhempani olivat Kennään ti-
lan maanviljelijäpariskunta Juho ja Hilda Hy-
värinen. Lähdin Ruotsin-matkalle Tuokslah-
den asemalta heinäkuussa 1944. Matkareitti
kulki Värtsilään, sieltä laivalla Vaasasta Tuk-
holmaan ja edelleen Faluniin, jonne saavuim-
me 9 päivän kuluttua. Stora Tunaan päädyin
marraskuussa 1944 ja palasin Jyväskylään lo-
kakuun lopussa vuonna 1946.

AINO JOUSISALO

Matkalle lähtivät myös minua lähes neljä
vuotta vanhemmat kaksosveljeni Matti ja Erk-
ki. Matkasta en muista paljoakaan, paitsi lähdön, koska oli niin jännittävää
päästä matkustamaan junassa. Itkua ei tullut vielä siinä vaiheessa, mutta
ihmettelin sitä, miksi toinen veljistäni itki. Ilmeisesti hän ymmärsi matkan
tarkoituksen. Laivamatkasta muistan sen verran, että voin pahoin ja siellä
oli ahdasta ja pimeää. Jälkeenpäin ajatellen koko matka tuntuu hyvin sekai-
selta ja sumuiselta ja muistan siitä vain välähdyksiä.

Tukholmassakin olimme jonkin aikaa; muistikuva on suuresta huonees-
ta, jossa oli sänkyjä. Falunissa meidät majoitettiin johonkin ”suojakotiin”,
josta meitä sijoitettiin perheisiin. Siellä, tai ehkä jo Tukholmassa, minulta
leikattiin hiukset. Muistan hyvin miten kovasti tappelin vastaan ja olin ta-
pahtuneesta hyvin loukkaantunut jälkeenpäinkin. Meitä sisaruksia ei sijoi-
tettu samaan perheeseen eikä edes samalle paikkakunnalle, joten menetin
kokonaan yhteyden veljiini. Kansallisarkistosta löytyneiden tietojen mu-
kaan he olivat maalaistalossa Lövsjöbruk’issa ja myöhemmin Finska Barn-
hemmet lastenkodissa Formåsassa.

Minut otti hoitoonsa 80-vuotias rouva Charlotta Björkman. Hän asui Taalainmaalla Stora Tunan kunnassa, aivan Borlängen kaupungin tuntumassa. Mammalla oli kolme tytärtä, Christina, Fredrika ja Hanna. Vain Hanna oli naimisissa. Stina ja Fredda tädit kävivät aina lomillaan kotonaan. Mamman talossa oli iso puutarha, jossa kasvoi omena-, päärynä-, luumu- ja kirsikkapuita. Syksyllä sitten umpioitiin hedelmiä ja juurikasveja sekä keitettiin hilloja ja mehuja todella paljon. Lisäksi he umpioivat valmiiksi tehtyjä paisteja ja pihvejä ym. ruokia. Kaikki he olivat erinomaisia ruoanlaittajia. Siksi olinkin aikamoinen pullukka, kun tulin sieltä Suomeen! Sunnuntaisin kävimme kirkossa ja meillä kävi vierailemassa yleensä rovasti, pappi, opettaja ja muita ”herrskaapeneita”. Stora Tunan kirkko on rakennettu 1469 ja on hyvin kaunis kirkko, jonka torni on 86 metriä korkea.

Stora Tunassa kävin alakoulua pari luokkaa ja tykkäsin koulunkäynnistä. Joskus saattoi tuntua yksinäiseltä kun leikkikavereita ei kutsuttu leikkimään meille kotiin enkä minäkään päässyt kylille – ei ollut oikein sopivia lähellä. Ehkä mamma vain pelkäsi päästää minut kodin ulkopuolelle, hän oli aika vanha silloin. Tämä oli outoa lapselle, joka tuli Suomesta isosta perheestä ja oli tottunut leikkimään veljien kanssa aika vapaasti. Mamman kanssa söimme aamiaisen ja lounaan keittiössä, mutta päivällinen syötiin aina ruokasalissa, hän toisessa päässä pöytää ja minä toisessa. Hyvät pöytä-tavat piti opetella. Talvi-iltoina pelasimme yleensä Domino-peliä ja kesällä touhusimme puutarhassa.

Vaikka Aino oli pieni tyttö, hän halusi ehdottomasti näyttää hiihtotaitonsa, sillä veljiensä kanssa hän oli oppinut hiihtämään. Mamma arveli ettei moinen oikein sovi hienon tytön harrastuksiin. Mutta Aino piti päänsä ja aikansa pyydettyään suksia lainaksi, hän kerran otti esille jääneet sukset käyttöön. Kun tyttö palasi posket punaisena laturetkeltään, seurasi tietysti asiaankuuluvat torut. Vaikka minä pyysin niitä lainaksi monen monta kertaa, silti torutaan, pohti tyttö.

Ainolle on ollut paljon iloa ja hyötyäkin oppimastaan ruotsinkielestä, sillä hän piti ahkerasti yhteyttä mammaansa kirjein ja vierailemalla aina vuodesta 1964 alkaen.

Leena Tamminen

Leena kertoo sotalapsikokemuksistaan:

– Nämä sota-ajan tapahtumat ovat niin kipeitä asioita, että niistä on aloitettu puhumaan nyt vasta paljon myöhemmin. Lähdimme sisareni Liisan kanssa Helsingistä elokuun lopussa 1944 junalla Vaasaan ja sieltä Merenkurkun yli laivalla Uumajaan, kaulalapussa osoitteena Ruotsi. Miina-vaaran vuoksi lapsia ei enää viety Turusta suoraan Tukholmaan. Matka jatkui Etelä-Ruotsiin Ronneby nimiseen pikku kaupunkiin. Perillä me kaikki jouduimme pariksi viikoksi karanteeniin. Ennen lähtöämme äiti oli neulonut meille uudet nätit mekot, jotka meidän pettymykseksi otettiin heti pois ja pantiin poltettavaksi täivaaran vuoksi. Ei meissä täitä ollut, mutta kaikki jouduttiin täisaunaan varmuuden vuoksi. Tilanne oli jännittynyt, koska päivittäin kävi setiä ja tätejä valitsemassa itselleen sotalapsen ja jokainen kerta, kun ei tullut valituksi, oli melkoinen pettymys. Taustalla oli pelko, ettei kukaan huolisi ja joutuisi lastenkotiin. Emme päässeet Liisan kanssa samaan perheeseen, mutta kuitenkin toistemme läheisyyteen Ekenäs nimiseen kylään meren rannalle.

Kirjoitin säännöllisesti noin kerran kuukaudessa äidilleni. Vähitellen alkoi kirjeisiin ilmaantua ruotsinkielisiä sanoja ja lyhyitä lauseita. Viimeisen kirjeen olen sieltä kirjoittanut kokonaan ruotsiksi vaikka hyvin tiesin, ettei äiti osannut ruotsia.

En olisi enää halunnut takaisin Suomeen. Ruotsin täti Ellen ei myöskään millään olisi tahtonut luovuttaa minua pois. Hän oli yksinäinen ihminen kaivaten seuraa ja pientä apuakin. Mikään ei kuitenkaan auttanut. Suomeen oli tultava ja aloitettava täällä koulunkäynti, kovasta vaate- ja ruokapulasta huolimatta.

Vietin sen jälkeen vielä monta hienoa kesälomaa Ruotsissa, kunnes Ellen täti sairastui ja menehtyi 1957.

Leena Tamminen toimi Ilmavoimien komentaja Rauno Meriön sihteerinä Ilmavoimien esikunnassa vuosina 1975–1987. Leena Tamminen, sotalapset kartalle aloitteen äiti, kuten hän itseään nimitti, ei nähnyt toteutustaan koskaan kirjan sivuilla. Hän kuoli vuonna 2010.

Anja Karhinen

– Oli vuoden 1942 helmikuu. Seisoin jonossa Helsingin pääpostin aseman puoleisella sivulla. Minulla oli nimilappu kaulassa, olinhan viisi ja puoli-vuotias. Juna lähti kohti Haaparantaa ja äitini juoksi junan vierellä laiturin loppuun. Tähän junaan ei osunut pommia, siihen toiseen osui... Niiden lasten hautamuistomerkki on Malmin hautausmaalla. Olin ollut nelivuotiaasta päiväkotilapsi. Ne menivät ensimmäisinä kiinni sodan vuoksi Helsingissä. Äiti kävi töissä ja isä oli sodassa. Myös Helsingissä asuvat isovanhempani olivat työikäisiä.

Suurimpien pommitusten aikaan äitini vei minut Jyväskylään isänsä luokse. Matka sinne kesti kolme vuorokautta. Pappani oli jo iäkäs. Toisen kerran lähdimme Helsingistä pois kun äitini sisar kutsui meidät Iisalmeen. Hänellä oli suurperhe, joten kauan en sielläkään ollut. Olen kuitenkin kiittollinen siitä ajasta.

Pommituksista muistan useita paikkoja mihin menimme suojaan pilin alkaessa soida. Kun ei pelkää, osaa lapsi ottaa tällaisenkin seikkailuna.

Muistan hetken, kun Ruotsin äitini, mor, otti minua kädestä. Olin silloin Henrigsfält nimisessä paikassa. Se oli ollut ison tilan päärakennus ja nyt lastenkotina. Pitkä junamatkani päättyi eteläisimpään Skåneen, itäiselle puolelle Skillingeen. Muistan, miten salin ovi avattiin ja näin oikealla puolella mustan kauniin pianon, se vangitsi katseeni. En pelännyt mitään. Se sama piano on nyt salin vasemmassa päässä. Kerron tämän siksi, että tästä talosta ja kylästä tuli minulle ns. lapsuudenkoti. Helsingin koteja ei enää ollut.

Ensimmäisellä kerralla en ollut Ruotsissa kuin 10 kuukautta. Isäni kuoli tänä aikana vain 30 -vuotiaana. Tiesin koko ajan että minulla on vanhemmat Suomessa ja kirjeenvaihto kulki välillämme. Koti kyllä unohtui kun olin kevään 1943 ruotsalaisessa päiväkodissa. Saman vuoden syksyllä aloitin ensimmäisen luokan Helsingissä. Pian koulut menivät jälleen kiinni ja minut vietiin Jyväskylään, missä kävin ensimmäisen luokan kevätlukukauden. Asuin papan luona.

Kesällä 1944 minut lähetettiin jälleen Ruotsiin samaan perheeseen ja kävin siellä toisen luokan. Perheen isä oli merikapteeni, perheen äiti oli kotona. Heillä oli minua noin 8 vuotta vanhempi tyttö ja 12-vuotias poika. Ystävyyskunta on jatkunut siitä saakka. Lapset ja lastenlapsemme ovat kulkeneet Suomen ja Ruotsin väliä kaikki nämä vuodet. Käydessäni siellä nukun aina samassa huoneessa kuin lapsena.

En olisi voinut joutua parempaan paikkaan. Vanhemmat ovat nukkuneet pois jo aikoja sitten, samoin ”veljeni”. Sain kuitenkin sisaren, jonka kanssa puhumme puhelimesta vähintään kerran kuussa. Ajattelen lämmöllä sitä aikaa ja nykyistäkin.

Kyllähän minä Carl Gustafin tiedän, mutta kukas tämä Silvia...

Olin sotalapsena Göteborgissa Stig ja Lily Sandströmin perheessä. Koska heillä oli kolme tytärtä, he halusivat suomalaisen pojan.

Pappa Stig kuoli jo 50-luvulla, mutta mamma Lily kävi luonamme Jyväskylässä ja Leivonmäellä vielä 70-vuotiaana. Myös Anna-sisar kävi luonamme Jyväskylässä, Leivonmäellä ja Toivakassa. Mamma Lily eli 100-vuotiaaksi, hän oli syntynyt v. 1904. Olimme 100-vuotis syntymäpäivillä vuonna 2004 vaimoni kanssa; mamma oli silloin hoivakodissa, mutta muuten hyvässä voimissa. Vieraita kävi monena päivänä. Syntymäpäivänä kun olimme siskojen kanssa hänen luonaan, toi erikoislähetti kuninkaan onnitteluadressin. Mamma, 100-vuotias, otti silmälasit pois, luki adressin ja sanoi: Ahaa, Carl Gustaf, mutta kukas tämä Silvia on? – Mamma Lily kuoli kolme kuukautta syntymäpäivän jälkeen. Anna-sisarkin kuoli v. 2015

Ruotsin perheeni kanssa olin yhteydessä vuosittain ja edelleen elossa olevan sisaren Majan kanssa. Hän asuu Edinburghissa Skotlannissa ja on 86-vuotias. Soitamme muutaman kerran vuodessa. Mieluisia muistoja on paljon Ruotsin vierailuista.

Seppo Pauku

Isät ovat aina sankareita!

Olin sotalapsena Göteborgissa Ruotsissa vuosina 1942–1943. Kävin siellä yhden vuoden koulua. Kirjeenvaihtoa käytiin kotiväen kanssa Suomeen, mutta koskaan kirjeissä ei puhuttu mitään sodasta. Kyseltiin kyllä kovasti.

Isäni oli vanhempaa ikäluokkaa, syntynyt 1897, hän ei joutunut etulinjaan, vaan oli Immolan lentokentällä lentokoneiden lataajana sota-ajan. Minun, 7-vuotiaan pojan mielikuvitus keksi dramatiikkaa isän sodassa olost. Kerroin Göteborgin perheelleni tarinan että ”ryssä” oli ampu-
nut isää jalkaan ja jalka on amputoitu. Viisikymmentä vuotta myöhemmin yksi Ruotsin perheeni tytöistä kysyi miten te tulitte sitten toimeen, kun isäsi oli jalkapuoli? Tulihan asia sitten kerrottua todenperäisesti - se oli vain vilkkaan pojankoltiaisen keksimä juttu!

Seppo Pauku

Parempi myöhään kuin ei milloinkaan?

Pikku-Sirkan skånelaiselle äidille oli kunnia-asia, että tyttö kävi ahkerasti pyhäkoulussa. Niinpä joka sunnuntaiaamu hoidettiin ensin kynsinauhat siisteiksi appelsiinipuisen tikun avulla, sitten 5 äyriä kolehtirahaa taskuun ja tyttö kipittämään viereisessä talossa pidettävään pyhäkouluun.

Keväällä oli pyhäkoulun lopettajaisjumalanpalvelus ja kuulema ahkerin koululainen saisi palkinnon oikein kirkkoherran kädestä. Kynsienhoito tuotti tulosta ja uuden mekon saanutta Sirkkaa muistutettiin monta kertaa kuinka hänen tulee kauniisti kiittää kun hänet nyt näin palkitaan.

Niin tuli palkinnonjaon hetki, tyttö työnnettiin kirkon käytävälle ja reippaasti hän alttarin edessä otti vastaan punakantisen Bibel för barn -kirjan ja käveli takaisin penkkiin. Juuri kun hän oli istuutumaisillaan, hän muisti että nyt se kiittäminen unohtui kokonaan! Hän lähti penkistä ja käveli takaisin alttarin eteen, kääntyi seurakuntaan päin ja sanaakaan sanomatta niiasi syvään niin sievästi kuin ikinä osasi. Seurakunta tuntui hyrisevän iloisena...

Sirkka Varpula

Sanaparit

Suvimäen kansakoulussa, jossa moni Jyväskylään palannut sotalapsi aloitti hieman vaikeanpuoleisen suomenkielisen kansakoulun, opeteltiin lastenlaulua Peipon pesä. Opettaja Elsa Stark soitti harmonia ja lapset lauloivat *Koivun oksaan korkealle teki peippo pesän...*

Sirkka oli kuullut aikuisten käyttävän voimasanaa *perha...* ja kun värsyissä tultiin kohtaan, jossa peiponpoikasten kummiksi pyydetty rastas vastaa peipolle *kernahasti*, yhdistyivät nuo kaksi outoa sanaa ja tyttö lauloi itkua vääntäen kun ilkeä rastas ei ryhtynyt kummiksi, kiroili vaan rumasti!

Sirkka Varpula

KESKI-SUOMEN SOTALAPSIYHDISTYKSEN TOIMIHENKILÖT VUOSINA 1997–2016

Hallitukset

21.1. 1997 Tapaaminen Pohjola-Nordenin Keski-Suomen
piirin kanssa pohjusti yhdistyksen perustamista

Valmisteleva kokous Puh.johtaja. Matti Pylvinen
11.2.1997 sihteeri Daisy Holopainen

Perustava kokous Perustajäsenet, yht. 37

I hallitus

11.3.1997 Puh.joht. Matti Pylvinen
jäsenmaksu 70,-/v varapj. Pauli Lampinen
sihteeri Daisy Holopainen
rahastonh. Aune Sipilä
jäsenet Kaarina Asikainen
Reino Karnasaari
Arvo Käppi
Esko Nygren

tilintark. Reima Rajala ja Juhani Savolainen
varalla Anna-Liisa Kinnunen ja
Mirjam Kilpi

Yhdistys rekisteröitiin 22.10.1997, nro 171 494

I Vuosikokous

17.3.1998

jäsenm. 70,-/v

Puh.joht. Matti Pylvinen
varapj. Pauli Lampinen
sihteeri Anna-Liisa Kinnunen
rahastonh. Aune Sipilä
jäsenet Kaarina Asikainen
Reino Karnasaari
Arvo Käppi
Esko Nygren
tilintark. Reima Rajala ja Juhani Savolainen
varalla Daisy Holopainen ja Mirjam Kilpi

Vuosikokous

1.3.1999

jäsenm 70,- /v

Puh.joht. Pauli Lampinen
varapj Mirjam Kilpi
sihteeri Juhani Kuustie
rahastonh. Aune Sipilä
jäsenrek. Arvo Käppi
jäsenet Kaarina Asikainen
Reino Karnasaari
Anna-Liisa Kinnunen
tilintark. Reima Rajala ja Juhani Savolainen
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Pauli Lampinen ja Aune Sipilä
Pohjola-Norden K-S piiri Pauli Lampinen

Vuosikokous

23.2.2000

70,-/v

Puh.joht. Pauli Lampinen
varapj. Juhani Savolainen
sihteeri Juhani Kuustie
rahastonh. Anna-Liisa Kinnunen
jäsenrek. Arvo Käppi
jäsenet Ritva Aaltokallio
Anna-Liisa Kinnunen
Sointu Vehkala
tilintark. Matti Pylvinen ja Reima Rajala
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Pauli Lampinen ja
Juhani Savolainen
Pohjola-Norden K-S piiri Pauli Lampinen

Vuosikokous

6.3.2001

Puh.joht. Pauli Lampinen
varapj. Juhani Savolainen
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh. Daisy Holopainen
jäsenrek. Arvo Käppi
jäsen Anna-Liisa Kinnunen
Sointu Vehkala
tilintark Juhani Kuustie ja Matti Pylvinen
Edustukset:
S. sotal. keskusl. Pauli Lampinen ja
Juhani Savolainen
Pohjola-Norden K-S piiri Pauli Lampinen

Vuosikokous

21.2.2002

Puh.joht. Pauli Lampinen
varapj. Juhani Savolainen
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh. Daisy Holopainen
jäsenrek. Arvo Käppi
jäsen Sointu Vehkala
tilintark. Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Pauli Lampinen ja Matti Pylvinen
Pohjola-Norden K-S piiri Pauli Lampinen

Vuosikokous

18.2.2003

Puh.joht. Matti Pylvinen
varapj. Pauli Lampinen
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh. Daisy Holopainen
jäsenrek. Arvo Käppi
jäsen Hilikka Parikka
Marjatta Riuttanen
Tapio Tuomala
Sointu Vehkala
tilintark. Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
varalla Aune Sipilä ja Elna Vaara
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen ja Pauli Lampinen
Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen, varalla Pauli Lampinen

Vuosikokous

2.3.2004

Puh.joht.	Matti Pylvinen
varapj.	Pauli Lampinen
sihteeri	Ritva Aaltokallio
rahastonh.	Daisy Holopainen
jäsenrek.	Arvo Käppi
jäsenet	Marjatta Riuttanen Tapio Tuomala Sointu Vehkala
tilintark.	Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
varalla	Aune Sipilä ja Elna Vaara

Edustukset:
S. sotal. keskusl. Matti Pylvinen ja Pauli Lampinen
Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen, varalla
Pauli Lampinen

Vuosikokous

15.2.2005

Puh.joht..	Matti Pylvinen
varapj.	Yrjö Teeriaho
sihteeri	Ritva Aaltokallio
rahastonh.	
ja jäsenrek.	Arvo Käppi
jäsenet	Aino Jousisalo Marjatta Riuttanen Leena Tamminen Matti Tikkinen Sointu Vehkala
tilintark.	Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
varalla	Aune Sipilä ja Elna Vaara

Edustukset:

S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen ja
Yrjö Teeriaho

Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen

Valinnat:

S. sotalaps. keskusl. rahastonhoitajaksi
Arvo Käppi

Vuosikokous

28.2.2006

Puh.joht. Matti Pylvinen

varapj. Yrjö Teeriaho

sihteeri Ritva Aaltokallio

rahastonh.

ja jäsenrek. Arvo Käppi

jäsenet Aino Jousisalo

Marjatta Riuttanen

Leena Tamminen

Matti Tikkinen

Sointu Vehkala

tilintark. Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja

varalla Aune Sipilä ja Elna Vaara

Edustukset:

S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen ja
Yrjö Teeriaho

Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen

Valinnat:

S. sotalaps. keskusl. rahastonhoitajaksi
Arvo Käppi

Vuosikokous

27.3.2007

10,-/v

Puh.joht.	Matti Pylvinen
varapj.	Yrjö Teeriaho
sihteeri	Ritva Aaltokallio
rahastonh.	
ja jäsenrek.	Arvo Käppi
jäsen	Aino Jousisalo
	Marjatta Riuttanen
	Leena Tamminen
	Matti Tikkinen
tilintark.	Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja
varalla	Aune Sipilä ja Elna Vaara
Edustukset:	
S. sotalaps. keskusl.	Matti Pylvinen ja
Matti Tikkinen,	
Pohjola-Norden K-S piiri	Matti Pylvinen
Valinnat:	
S. sotalaps. keskusl.	rahastonhoitajaksi Arvo Käppi

Vuosikokous

26.2.2008

Puh.joht.	Matti Pylvinen
varapj.	Aino Jousisalo
sihteeri	Ritva Aaltokallio
rahastonh.	
ja jäsenrek.	Arvo Käppi
jäsenet	Heikki Hänninen
	Marjatta Riuttanen
	Leena Tamminen
	Matti Tikkinen
	Yrjö Teeriaho
tilintark.	Juhani Kuustie ja Antti Pihlajaoja

varalla Aune Sipilä ja Elna Vaara
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen
Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen
Valinnat:
S. sotalaps. keskusl. hallitus Arvo Käppi

Vuosikokous

24.2.2009

25,-/v, (sis. lehden)

Puh.joht.	Matti Pylvinen
varapj.	Heikki Hänninen
sihteeri	Ritva Aaltokallio
rahastonh.	
ja jäsenrek.	Arvo Käppi
Jäsenet	Leena Tamminen
	Raimo Harjunen
	Aino Jousisalo
	Harri Pekki
	Vuokko Pesonen
tilintark.	Juhani Kuustie ja Eeva Oikari
varalla	Antti Pihlajaoja ja Salme Virkkunen
Edustukset:	
S. sotal. keskusl.	Matti Pylvinen ja Yrjö Teeriaho ja
	Arvo Käppi
Pohjola-Norden K-S piiri	Matti Pylvinen
Valinnat:	
S. sota. keskusl. hallitus	Matti Pylvinen

Vuosikokous

22.3.2010

25,-/v

Puh.joht.	Matti Pylvinen
varapj.	Heikki Hänninen
sihteeri	Ritva Aaltokallio

rahastonh.
 ja jäsenrek. Arvo Käppi
 jäsenet Raimo Harjunen
 Harri Pekki
 tilintark. Juhani Kuustie ja Eeva Oikari
 varalla Antti Pihlajaoja ja Salme Virkkunen
 Edustukset:
 S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen, varalla Heikki
 Hänninen
 Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen
 Valinnat:
 S. sotalaps. keskusl. hallitus Matti Pylvinen

Vuosikokous

22.2.2011

25,-/v

Puh.joht. Matti Pylvinen
 varapj. Heikki Hänninen
 sihteeri Ritva Aaltokallio
 rahastonh.
 ja jäsenrek. Arvo Käppi
 tiedottaja Aino Jousisalo
 jäsen Raimo Harjunen
 Harri Pekki
 tilintark. Juhani Kuustie ja Eeva Oikari
 varalla Antti Pihlajaoja ja Salme Virkkunen
 Edustukset:
 S. sotalaps. keskusl. Matti Pylvinen, varalla Heikki
 Hänninen
 Pohjola-Norden K-S piiri Matti Pylvinen
 Valinnat:
 S. sotalaps. keskusl. hallitus Matti Pylvinen, varal-
 la Heikki Hänninen

Vuosikokous

28.2.2012

Puh.joht, Heikki Hänninen
varapj. Arvo Käppi
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh.
ja jäsenrek. Arvo Käppi
tiedottaja Aino Jousisalo
jäsenet Raimo Harjunen
Harri Pekki
tilintark. Juhani Kuustie ja Eeva Oikari
varalla Antti Pihlajaoja ja Salme Virkkunen
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Heikki Hänninen, varalla
Arvo Käppi
Pohjola-Norden K-S piiri Arvo Käppi

Vuosikokous

26.2.2013

20,-/v

Puh.joht. Heikki Hänninen
varapj. Arvo Käppi
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh. ja
jäsenrek. Arvo Käppi
tiedottaja Aino Jousisalo
jäsenet Raimo Harjunen
Harri Pekki
toim.tark. Eeva Oikari ja Juhani Kuustie
varalla Antti Pihlajaoja ja Salme Virkkunen
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Heikki Hänninen ja
Arvo Käppi
Pohjola-Norden K-S piiri Arvo Käppi

Vuosikokous

25.2.2014

Puh.joht. Heikki Hänninen
varapj. Arvo Käppi
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh.
ja jäsenrek. Arvo Käppi
tiedottaja Aino Jousisalo
jäsen Eero Holmberg
Harri Pekki
toim.tark. Eeva Oikari ja Juhani Kuustie
varalla Anja Karhinen ja Salme Virkkunen
Edustukset:
S. sotalaps. keskusl. Heikki Hänninen ja
Arvo Käppi
Pohjola-Norden K-S piiri Arvo Käppi
Valinnat:
S. sotalaps. keskusl. hallitus Heikki Hänninen,
varalla Arvo Käppi

Vuosikokous

24.2.2015

20,-/v

Puh.joht. Heikki Hänninen
varapj. Arvo Käppi
sihteeri Ritva Aaltokallio
rahastonh. ja
jäsenrek. Arvo Käppi
tiedotussiht. Aino Jousisalo
jäsenet Eero Holmberg
Seppo Pauku
toim.tark Eeva Oikari ja Juhani Kuustie
varalle Anja Karhinen ja Salme Virkkunen

Edustukset:

S. sotalaps. keskusl. Heikki Hänninen ja
Arvo Käppi

Pohjola-Norden K-S piiri Arvo Käppi

Valinnat:

S. sotalaps. keskusl. hallitus Heikki Hänninen ja
Arvo Käppi

KESKI-SUOMEN SOTALAPSET RY:N HALLITUS, 7.3.2016. TAKANA VAS. ARVO KÄPPI,
EERO HOLMBERG, SEPPÖ PAUKKU JA HEIKKI HÄNNINEN, EDESSÄ AINO JOUSISALO,
RITVA AALTOKALLIO

Vuosikokous

16.2.2016	Puh.joht,	Heikki Hänninen
	varapi.	Arvo Käppi
	sihteeri	Ritva Aaltokallio
	rahastonh. ja	
	jäsenrek.	Arvo Käppi
	tiedottaja	Aino Jousisalo
	jäsenet	Eero Holmberg Seppo Paukku
	Toim.tark	Eeva Oikari ja Juhani Kuustie
	varalle	Anja Karhinen ja Salme Virkkunen
	Edustukset:	
	Pohjola-Norden K-S piiri	Arvo Käppi
	Valinnat:	
	S. sotalaps. keskusl. hallitus	Heikki Hänninen ja Arvo Käppi

Toimihenkilöitä

Kunniapuheenjohtaja Matti Pylvinen 2017–

Puheenjohtajat

Matti Pylvinen	1997–1998, 2003–2011
Pauli Lampinen	1999–2002
Heikki Hänninen	2012–

Varapuheenjohtajat

Pauli Lampinen	1997–1998, 2003–2004
Mirjam Kilpi	1999
Juhani Savolainen	2000–2002

Yrjö Teeriaho	2005–2007
Aino Jousisalo	2008
Heikki Hänninen	2009–2011
Arvo Käppi	2012–

Sihteerit

Daisy Holopainen	1997
Anna-Liisa Kinnunen	1998
Juhani Kuustie	1999–2000
Ritva Aaltokallio	2001–

Rahastonhoitajat

Aune Sipilä	1997–1999
Anna-Liisa Kinnunen	2000
Daisy Holopainen	2001–2004
Arvo Käppi	2005–

Jäsenrekisterin hoitaja

Arvo Käppi	1999–
------------	-------

Tiedottaja

Aino Jousisalo	2011–
----------------	-------

Tilintarkastajat, varsinaiset (myöh. toiminnantarkastajat)

Reima Rajala	1997–2000
Juhani Savolainen	1997–1999
Matti Pylvinen	2000–2001
Juhani Kuustie	2001–
Antti Pihlajaoja	2002–2008
Eeva Oikari	2009–

Varatilin-/toiminnantarkastajat

Anna-Liisa Kinnunen	1997
Mirjam Kilpi	1997–1998
Daisy Holopainen	1998
Aune Sipilä	2003–2007
Elna Vaara	2003–2007
Antti Pihlajaoja	2009–2012
Salme Virkkunen	2009–
Anja Karhinen	2014–

Hallitusten jäseniä

Kaarina Asikainen	1997–1999
Raimo Harjunen	2009–2011
Eero Holmberg	2012–2014
Aino Jousisalo	2006–
Reino Karnasaari	1997–1999
Anna-Liisa Kinnunen	1999–2001
Arvo Käppi	1997–2005
Esko Nygren	1997–1998
Hilkka Parikka	2003
Seppo Pauku	2012
Harri Pekki	2009–2010, 2013–2014
Vuokko Pesonen	2009
Marjatta Riuttanen	2003–2008
Leena Tamminen	2005–2009
Yrjö Teeriaho	2008
Matti Tikkinen	2006–2008
Tapio Tuomala	2003–2004
Sointu Vehkala	2000–2007

Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton taloudenhoito

Arvo Käppi	2006–2015
------------	-----------

Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton hallitus

Matti Pylvinen	2001–
Heikki Hänninen	2014–2015
Arvo Käppi	2014–2015

Edustuksia eri järjestöissä

Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton

kokoukset, varsinaiset ja varaedustajat

Pauli Lampinen	1999–2004
Aune Sipilä	1999
Juhani Savolainen	2000–2001
Matti Pylvinen	1998, 2002–2011
Yrjö Teeriaho	2005–2006, 2009
Matti Tikkinen	2007
Heikki Hänninen	2010–2015
Arvo Käppi	2013–2015

Pohjola-Norden Keski-Suomen piirin

kokoukset, varsinaiset ja varaedustajat

Pauli Lampinen	2000–2001
Matti Pylvinen	2002–2012
Arvo Käppi	2012–

Muita edustuksia

Sotaorpojen yhdistys 10 v. juhlat 2011, Matti Pylvinen ja Raimo Harjunen

Sepänkeskus, 20 v. juhlat 2014, Ritva Aaltokallio ja Aino Jousisalo

SUOMEN SOTALAPSIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO RY 1997–2015

Keskusliitto perustettiin Helsingissä marraskuussa 1997 pidetyssä kokouksessa. Perustamisasiakirjan allekirjoittivat Lahden seudun sotalapset ry:stä Teuvo Halme ja Aune Piiparinen, Oulun seudun sotalapset ry:stä Aaro Myllyneva ja Rauni Kemi, Keski-Suomen sotalapset ry:stä Matti Pylvinen ja Daisy Holopainen, Mikkelin seudun sotalapset ry:stä Risto Vasara ja Marjatta Torssonen sekä Helsingin seudun sotalapset ry:stä Pentti Kaven ja Veikko Vihavainen.

Keskusliitto ryhtyi vuonna 2000 julkaisemaan Sotalapsi-lehteä. Aluksi lehti, joka ilmestyi neljä kertaa vuodessa, jaettiin tilausten mukaan, myöhemmin sen hinta sisältyi jäsenmaksuun ja lehti jaettiin kaikille jäsenille. Laadukkaasti toimitettuna se toimi useita vuosia yhdyssiteenä ja tiedotuskanavana ympäri maata hajaantuneiden sotalasten joukolle. Myös monien paikallisyhdistysten jäsenet julkaisivat siinä runsaasti valokuvien varustettuja muistelmiaan.

Lähes kahdenkymmenen toimintavuoden kuluttua jäsenyhdistysten lukumäärä alkoi vähentyä ja vuonna 2015 se oli pudonnut kolmeentoista. Määrä ei tarjonnut keskusliiton toiminnalle riittäviä edellytyksiä ja huh-
tikuussa pidetyssä vuosikokouksessa päätettiin viedä syksyllä 2015 pidet-

tävään ylimääräiseen kokoukseen lopullinen päätös toiminnan lopettamisesta. Ehdotuksen tekijänä oli keskusliiton istuva hallitus. Lopetuspäätös tehtiin yksimielisesti ja loput keskusliiton varat, 1009,62 euroa, siirrettiin Helsingin sotalapsiyhdistyksen haltuun käytettäväksi myöhemmin ns. nettimuseon perustamiseen. Samalla päätettiin lakkauttaa Sotalapsi-lehti vuoden 2015 viimeiseen numeroon. Paikallisyhdistyksille tarjottiin mahdollisuutta kirjoittaa viimeiseen lehteen tiivistetty yhdistyshistoriansa. Monet yhdistykset käyttivätkin hyväkseen tarjoutunutta tilaisuutta.

Uutena ideana oli ryhdytty suunnittelemaan sotalapsimuseon verkkomuseota, josta käytettiin myös nimeä nettimuseo tai verkkonäyttely. Tätä verkkomuseota ja sen rahoittamisjärjestelyjä valmisteli projektityöryhmä, jossa toimivat Brita Stenius-Aarniala kokoonkutsujana, Markku Laukkanen keskusliiton puheenjohtajana, Päivy Penttinen sekä Pertti Kaven edustavat Helsingin seudun sotalapsiyhdistystä ja Missu Salonheimo, joka edusti Lotta Svärd-säätiötä. Aineiston keruusta ja sen hallinnasta huolehtii Juulia Hakunti. Taloussuunnitelman laati Arvo Käppi.

Verkkomuseon aikaansaaminen edellytti rahoitusta niiltä paikallisyhdistyksiltä, joilla siihen vain oli mahdollisuus. Varoja saatiin neljältä sotalapsiyhdistykseltä ja kolmelta säätiöltä yhteensä 15 700 euroa. Keski-Suomen yhdistys osallistui kuluihin 2000 eurolla. Yhdistyksiltä haluttiin myös lyhyt yhdistyshistoriikki museon käyttöön. Pääosa Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliiton haltuun kertyneestä kirjallisesta materiaalista on toimitettu Suomen Kansallisarkistoon.

Keskusliiton toiminnan päätyttyä se aiheutti aikaansa seuraavalle yhdistyksellemme hieman päänvaivaa. Selkeä ja muun muassa vuosien 2004 ja 2008 valtakunnallisten sotalapsipäivien yhteydessä käytetty sähköposti-osoite www.sotalapset.fi, oli myöhemmin luovutettu keskusliiton käyttöön. Liiton huomio lienee loppuvaiheessa keskittynyt kokonaan oman toimintansa päättämiseen ja näin ollen osoitteen vuosimaksu jäi tai jätettiin maksamatta. Koska sotaa pakenevia lapsia on nykyaikana enemmän kuin tarpeeksi, kaappasi eräs kaupallinen yritys tämän kätevän ja varsin kattavan

osoitteen haltuunsa. Arvo Käppi kävi tiukan asiallista kirjeenvaihtoa Viestintäviraston kanssa ja onnistui palauttamaan osoitteen käyttöoikeuden Keski-Suomen sotalapsiyhdistykselle. Vastaperustettu verkkonäyttely käyttää nyt osoitetta, myös muodossa www.sotalapset.com.

Mainitun sähköpostiosoitteen sitominen suomalaisiin sotalapsiin on aiheellista. Ovathan he oma ryhmänsä maailman kaikkien sodan kokeneiden lasten joukossa. Siirrot olivat alun perinkin tarkoitettut väliaikaisiksi toimenpiteiksi ja neuvottelut niiden aloittamiseksi käytiin ja päätettiin valtiotasolla. Lähtijöillä oli muiden vaatimusten ohella – tosin hieman häilyväksi osoittautunut – yläikäraja (10 v.), suurin osa pääsi lyhyen karanteenin jälkeen vastaanottavien perheiden jäseneksi ja valtaosa palasi sodan loputtua kotimaahan, omaan perheeseensä suomalaisina.

LÄHTEET

Julkaisut

Pitäkää mukuloista huolta

Toim. Olli Kaikkonen
Keski-Suomen sotalapsiyhdistys ry,
2004, Gummerus Oy, Jyväskylä
ISBN 952-91-2513-5

70 000 pientä kohtaloa.

Suomen sotalapset
Pertti Kaven
Kustannusosakeyhtiö Otava,
Keuruu 1985
ISBN 951-1-08618-9

Sotalapset, (1939–1949)

Tutkimusraportti
Aura Korppi-Tommola
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
ISBN 951-9312-89-7

Lapsemme Tanskassa

Toim. Mila Schildt ja Arne Runeberg
Söderström & Co Förslagsaktiebolag
Helsinki 1961

Muu kirjallinen materiaali:

Keski-Suomen Sotalapset ry:n
hallitusten ja vuosikokousten
pöytäkirjat, toimintakertomukset,
kirjeenvaihto ja muu kirjallinen materiaali
vuosilta 1997–2016

Keski-Suomen Sotalapset ry:n
jäsenten haastattelut, heiltä saadut
kirjalliset muistelmat ja valokuvat

Birgitta Könönen
FM, kielenopettaja
Jyväskylä

Erja Kyckling
Maisteriopiskelija,
Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän kaupunginarkisto
Suomen Huolto, Toiminta ja tehtävät
Lastensiirtokomitea, Toiminta ja tehtävät

Sotalapsi-lehden vuosikerrat 2000-luvulta.
Suomen sotalapsiyhdistysten keskusliitto ry

Kartta

Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjallinen julkaisulupa 16.1.2015

Valokuvat

Sotalasten muistokivi Winston Churchill -puistossa Kööpenhaminassa

Kuva Nina Aagaard

S/S Arcturus,

Kurt Illiminsky, Suomen Merimuseon kokoelmat

Muut

Yksityishenkilöiden kirjeenvaihtoa,

päiväkirjamerkintöjä sekä useita

lehtikirjoituksia

Henkilöt

Juha Salmenoja
Tietopalvelupäällikkö
Jyväskylän kaupunginarkisto

Helena Reponen
Tietopalvelupäällikkö
Jyväskylän kaupunginarkisto

Suvi Hänninen
Amanuenssi
Keski-Suomen museo

Aila Parviainen
Kansallisarkisto
Helsinki

Roope Holmén
Arkistoasiantuntija
Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Camilla Heikkilä
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Keski-Suomen piiri

Maija Keskinen
Toiminnanjohtaja
Pohjola-Nordenin Keski-Suomen piiri ry

Elämän pituinen matka

Sotavuosista ehti kulua useita vuosikymmeniä ennen kuin maahamme perustettiin ensimmäinen sotalapsiyhdistys Kemiin. Keski-Suomen Sotalapsiyhdistys aloitti vuonna 1997 ja siitä muodostui toimiva yhdysside niin Ruotsiin kuin Tanskaankin lähetetyille, myöhemmin Keski-Suomeen kotiutuneille sotalapsille.

Yhdistys on pysynyt koko 20-vuotisen toiminta-aikansa vireänä ja julkaisee jo toisen kirjansa. Teos selventää siirtoihin liittyvää viranomaistoimintaa ja kokoaa lapsuuden muistoihin hatariksi jääneitä muistikuvia muun muassa juna- ja laivamatkoista. Samalla kun haastatteluin ja henkilökuvin valotetaan jäsenten kokemuksia, kirja keskittyy yhdistyksen historiaan. Se kertoo myös yhdistyksen merkityksestä sotalasten yhteishengen ja muistojen vaalimisessa.

ISBN 978-952-93-7927-9

9 789529 379279

Kansi Taittopalvelu Yliveto Oy